

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

ERKEKLİK ROL NORMLARINA BAĞLILIĞIN AİLE
İŞLEVLERİ İLE İLİŞKİSİNİN İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Abdüssamed KAYIRAN

Aile Danışmanlığı Ana Bilim Dalı
Aile Danışmanlığı Programı

TEMMUZ, 2022

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

**ERKEKLİK ROL NORMLARINA BAĞLILIĞIN AİLE
İŞLEVLERİ İLE İLİŞKİSİNİN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Abdüssamed KAYIRAN
(Y2016.010021)

Aile Danışmanlığı Ana Bilim Dalı
Aile Danışmanlığı Programı

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Fahimeh Hosseinnezhad Hendvari

HAZİRAN, 2022

ONAY FORMU

ONUR SÖZÜ

Yüksek Lisans / Doktora tezi olarak sunduğum “Erkeklik Rol Normlarına Bağlılığın Aile İşlevleri ile İlişkisinin İncelenmesi” adlı çalışmanın, tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurulmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin Kaynakça’da gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve onurumla beyan ederim. (.../.../20..)

Abdüssamed KAYIRAN

ÖNSÖZ

Çalışmamın yürütülmesi aşamasında desteğini esirgemeyen ve çalışmamın tüm aşamalarındaki anlayış ve sabır gösterdiği için değerli hocam ve danışmanım Dr. Öğr. Üye Fahimeh Hosseinnezhad Hendvari' ye, araştırmama katılım gösteren tüm gönüllü katılımcılara, yüksek lisans eğitimim boyunca desteğini esirgemeyen herkese teşekkürlerimi sunarım.

Temmuz 2022

Abdüssamed KAYIRAN

ERKEKLİK ROL NORMLARINA BAĞLILIĞIN AİLE İŞLEVLERİ İLE İLİŞKİSİNİN İNCELENMESİ

ÖZET

Aile fonksiyonlarının gerçekleştirilmesi ve sürdürülebilmesinin bazı değişkenlerle ilişkili olduğu söylenebilir. Ülkemizde bu konuda yapılan çok sayıda çalışmada genellikle kadınlar açısından bakılarak aile işlevlerinin açıklanmaya çalışıldığı görülmektedir. Bu çalışmada ise aile işlevleri erkeklik algısıyla birlikte ele alınmıştır. Çalışmanın genel amacı erkek bireylerin erkeklik rol normlarına bağlılığının aile işlevleri ile ilişkisinin incelenmesidir. Araştırmada nicel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Veri toplamada sosyo-demografik bilgi formu (yaş, çalışma durumu, gelir düzeyi, eğitim durumu), Erkeklik Rol Normları Ölçeği ve Aile İşlevleri Değerlendirme Ölçeği kullanılmıştır. Araştırmada kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemi kullanılmış ve İstanbul ili Bakırköy ilçesinde ikamet eden 251 erkek katılımcıdan veriler toplanmıştır. Araştırmanın bulgularına göre katılımcıların erkeklik rol normlarına bağlılık puanları ile gelir ve çalışma durumları arasında anlamlı farklılık olmadığı, yaş ve eğitim durumu arasında ise anlamlı farklılık olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Katılımcıların erkeklik rol normlarına bağlılık puanları ile aile işlevleri ölçeği alt boyutları arasında anlamlı ilişki olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Erkek bireylerin nitelikli bir eğitime erişmesi, iyi bir gelir düzeyine sahip olması aile sistemini sürdürebilmesi açısından oldukça önemli olduğu sonucu çıkarılabilir. Bu amaca yönelik olarak aile danışmanlığı hizmetlerinin nitelik ve niceliğini iyileştirecek hizmetlerin geliştirilmesi önerilebilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Erkeklik Rol Normları, Aile İşlevleri, Aile Danışmanlığı.

INVESTIGATION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN ADHERENCE TO MALE ROLE NORMS AND FAMILY FUNCTIONS

ABSTRACT

It can be said that the realization and maintenance of family functions is related to some variables. In many studies conducted in our country, it is seen that family functions are tried to be explained by looking from the perspective of women. In this study, family functions are discussed together with the perception of masculinity. The general purpose of the study is to examine the relationship between adherence to male role norms and family functions. The study was designed with quantitative methods. Socio-demographic information (age, employment status, income level, education level), Male Role Norms Scale and Family Functions Evaluation Scale were used in the study. Convenience sampling method was used in the research and data were collected from 251 male participants residing in Bakırköy district of Istanbul. According to the findings of the study, it was found that there was no significant difference between the scores of the participants' adherence to male role norms and their income and employment status, while there was a significant difference between age and educational status. It was concluded that there was no significant relationship between the participants' scores on adherence to male role norms and the sub-dimensions of the family functions scale. It can be concluded that it is very important for male individuals to have access to a qualified education, to have a good income level in order to maintain the family system. For this purpose, it can be suggested to develop services that will improve the quality and quantity of family counseling services.

Keywords: Male Role Norms, Family Functions, Family Counseling.

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ONUR SÖZÜ	i
ÖNSÖZ.....	ii
ÖZET.....	iii
ABSTRACT	iv
İÇİNDEKİLER	v
KISALTMALAR	vii
ÇİZELGE LİSTESİ.....	viii
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	ix
I. GİRİŞ	1
A. Araştırmanın Sorunsal Alanı	2
B. Araştırmanın Amacı ve Önemi.....	3
C. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	4
II. . KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVE	5
A. Cinsiyet Kavramı	7
B. Toplumsal Cinsiyet.....	8
C. Erkeklik Rol Normları ve Oluşmasına Etki Eden Etmenler	9
D. Bir Sosyolojik Kavram Olarak Aile	13
1. Ailenin İşlevleri	15
III. YÖNTEM.....	21
A. Araştırmanın Yöntemi	21
B. Araştırmanın Örneklemi	22

C. Veri Toplama Araçları.....	22
1. Sosyo-Demografik Bilgi Formu	22
2. ile Değerlendirme Ölçeği.....	22
3. Erkeklik Rol Normları Ölçeği.....	23
D. Verilerin Toplanması	24
E. Verilerin Analizi	24
IV. BULGULAR.....	25
V. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	33
VI. KAYNAKÇA.....	39
EKLER.....	47
ÖZGEÇMİŞ.....	53

KISALTMALAR

ADÖ : Aile Değerlendirme Ölçeği

ERNÖ : Erkeklik Rol Normları Ölçeği

ÇİZELGE LİSTESİ

Sayfa

Çizelge 1. Eğitim Düzeylerine Göre Dağılım	25
Çizelge 2. Çalışma Durumuna Göre Dağılım.....	26
Çizelge 3. Gelir Düzeyine Göre Dağılım	27
Çizelge 4. Erkeklik Rol Normlarına Bağlılık ile Yaş Arasında İlişki Tablosu	28
Çizelge 5. Aile İşlevleri ve Erkeklik Rol Norm Modeli Ölçeklerine İlişkin Betimsel İstatistik Tablosu	28
Çizelge 6. Erkeklik Rol Normları Ölçeğine İlişkin Betimsel İstatistik Tablosu	29
Çizelge 7. Katılımcıların Çalışma Durumlarına Göre Erkeklik Rol Normlarına Bağlılık Puanları Arasında Bağımsız Gruplar T Testi Analiz Tablosu...	29
Çizelge 8. Katılımcıların Eğitim Düzeylerine Göre Erkeklik Rol Normlarına Bağlılık Puanları Arasında Bağımsız ANOVA Tablosu.....	30
Çizelge 9. Eğitim Düzeylerine Göre LSD Çoklu Karşılaştırma Tablosu.....	30
Çizelge 10. Katılımcıların Gelir Düzeylerine Göre Erkeklik Rol Normlarına Bağlılık Puanları Arasında Bağımsız ANOVA Tablosu.....	31
Çizelge 11. Erkeklik Rol Normlarına Bağlılık Puanları ile Aile İşlevleri Ölçeği Alt Boyutları Arasında Pearson Korelasyon Tablosu	32

ŞEKİLLER LİSTESİ

Sayfa

Şekil 1.	Eğitim Düzeyine Göre Pasta Grafiği.....	26
Şekil 2.	Çalışma Durumuna Göre Pasta Grafiği.....	27
Şekil 3.	Gelir Düzeyine Göre Pasta Grafiği	27

I. GİRİŞ

Günümüzde toplumsal yapının sürdürülmesi, bireyler arasındaki birçok karmaşık ilişkiler ve süreçler ile sağlanmaktadır. Toplumu oluşturan bireyler çocukluk döneminden yetişkinlik dönemine değin toplum içerisinde farklı davranış örüntüleri ile karakter özellikleri kazanmaktadır. Bireylerin yetiştikleri toplumun kültürel dokusu bu karakter özelliklerini yansıtmaktadır. Sosyal bir varlık olarak insan, taşımış olduğu bu özellikler ile bütünleşme ve dayanışma içerisinde toplumu meydana getirmektedir (Öz, 2019: 800). Toplumsal yapının sürdürülmesinde bu yapının en temelinde yer alan aile kurumu ise oldukça önemli yer tutmaktadır. Aileler bireyleri koruyup geliştirerek onların toplumla uyum içerisinde yaşamasına yani kısaca kişiyi sosyal hayata hazırlar. Bebek olarak dünyaya gelen bireyler yetişkinlik dönemlerinde ailelerinden ayrılıp evlilikler yoluyla yeni aileler kurar ve toplumsal sistemin sürdürülmesine katkı sunar. Ailelerin oluşmasında ve dolayısıyla da toplumun yapısında daha önce de bahsedilen kültürel özellikler, oldukça belirleyici bir unsur olmaktadır. Toplumsal yapı ve kültür değıştikçe aileler de değışmekte ve bu uyum hali aile içi şiddet veya boşanma gibi nedenlerle bozulabilmektedir (Öz, 2019: 796).

Sosyal hayatta bireyler arasında görülen çatışmaların altında yatan pek çok neden bulunmaktadır. Ekonomik sorunlar, eğitim durumu, toplumsal kültürün etkisi gibi nedenlerle bireylerin davranışları etkilenebilmektedir. Ailelerin sürdürülmesinde de dolayısıyla bu nedenlerin etkili olduğu söylenebilir. Aile üyelerinin ihtiyaçlarını karşılamak için sahip olunması gereken maddi gelirin elde edilmesinde sorunlar yaşandığında aileler bu durumdan etkilenebilmektedir. Özellikle ataerkil yapıya sahip toplumlarda ekonomik gelirin erkek tarafından sağlanmasının beklenmesi erkekler üzerinde stres oluşturabilir (Gilmore, 1990: 78). Eşlerin eğitim durumu ve dolayısıyla çalışma durumları da ailenin işleyişini etkileyebilmektedir. Eşlerin farklı eğitim düzeylerine sahip olması veya eşlerden birinin gelir olarak diğer eşe bağılı olması da çatışmaları ortaya çıkarabilmektedir. Bir başka neden olarak toplumun sahip olduğu kültürel yapının eşlerden beklenen

rollerde önemli olduğu söylenebilir. Kadın ve erkek olarak eşlerden beklenen davranışların yerine getirilmesinde yaşanan sorunlar aile içi çatışmalara dönüşebilmektedir (Chen vd., 2021: 30). Bu ve benzeri nedenlerin örnekleri artırılabilir.

Çalışmanın ilk bölümünde erkeklik ve kadınlıkla ilgili, toplumsal cinsiyet ile ilgili ve ailelerin sahip olduğu işlevler hakkında literatür yer almaktadır. Aile işlevleri ve erkek bireylerin erkeklik rol normlarına bağlılığın birbirlerini etkilediği varsayımının araştırılması amaçlanmıştır. Araştırmanın yöntem bölümünde nicel yöntem kullanılmış olup çalışmanın verileri ise 251 gönüllü erkek katılımcıdan toplanmıştır. Ölçüm aracı olarak sosyo-demografik bilgi formu, aile değerlendirme ölçeği ve erkeklik rol normları ölçeği kullanılmıştır. Elde edilen sonuçlar bulgular kısmında tablolar ve açıklamalarıyla birlikte sunulmuştur. Tartışma kısmında ise elde edilen sonuçlar literatürde yer alan çalışmalar ile karşılaştırılmıştır. Sonuç bölümünde ise belirlenen sorun alanları için bazı öneriler yapılmıştır. Bu bölümde, araştırmanın sorunsal alanı, önemi, amacı, soruları ve sınırlılıkları bulunmaktadır.

A. Araştırmanın Sorunsal Alanı

Kadın ve erkek cinsiyetlere sahip olmak hem toplumsal rollerden hem de içsel tanımlamalardan söz etmeyi zorunlu kılmakta ve toplumsal cinsiyet kavramına gönderme yapmaktadır. Toplumsal cinsiyet tanım olarak bireylerin doğduğu toplumda biyolojik cinsiyete biçilen rolleridir. İçinde bulunulan toplum kültürünün biyolojik cinsiyete bağlı olarak kişiden beklediği davranışlardır. Bu rollerin toplum tarafından nasıl algılandığı önemlidir, bu algılamının biçimi özellikle ataerkil toplumlarda bireyler arasında ayrımcılığa ve eşitsizliğe yol açmaktadır. Sosyolojinin çalışma alanında toplumsal cinsiyet rolleri, kadınlara ilişkin tutumlar, erkeklere ilişkin tutumlar, kendini kadınsı ya da erkeksi olarak algılama ve tanımlama, erkeklik, toplumsal cinsiyet rollerini ve bu rollerin altında yatan düşünceleri onaylama gibi birçok etmen incelenmiştir. Türkiye’deki bu cinsiyet farklılıkları ile ilgili literatüre bakıldığında ise, kadınlara ilişkin tutumlar konusuna daha fazla ağırlık verildiği görülmektedir. Mevcut olan kadın odaklı toplumsal cinsiyet çalışmalarına ek olarak erkeklik, erkeksilik ve erkeklere ilişkin tutumlar gibi konuların eklenmesi toplumsal cinsiyetçiliğin temel

motivasyonlarını açığa çıkararak, toplumsal cinsiyet eşitsizliğini hangi bağlamlarda etkilediğini göstermeye yardımcı olabilecektir (Sakallı ve Türkoğlu Demirel, 2019: 52-65).

Tarihsel süreçte toplumsal değişim ve dönüşümlere göre ailenin bazı işlevleri diğer kurumlar tarafından üstlenirken bazı işlevler ise aileye özgü kalmıştır. Aile toplumsal kurumlaşmanın temel işlevsel ögesi olarak ön plana çıkmaktadır. Çekirdek ya da geniş aile olması fark etmeksizin aileler bünyesindeki insanlar için belli başlı birtakım işlevleri sağlaması gerekmektedir. Bu işlevler sevgi, koruma, eğitim vb. gibi olabilmektedir (Kır, 2011: 382). Ailelerin işlevlerini yerine getirebilmesi ve sürdürebilmesini etkileyebilen durumlar olabilmektedir. Sosyo-demografik değişkenler, kültürel etmenler vb. unsurların etkisiyle ailelerin işlevleri etkilenebilmektedir.

Bu araştırmada erkeklik rol normlarına bağlılığın aile işlevleri ile ilişkisi incelenmiş ve erkeklik algısının ailedeki işlevleri nasıl etkilediğinden söz edilmiştir. Ailenin reisi olarak konumlandırıan erkeklerin aile içindeki rollerini erkeklik algısına göre mı yoksa ailenin bir üyesi olarak mı şekillendirdiği araştırmanın sorunsal alanını oluşturmaktadır.

B. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Ailenin işlevlerinin sürdürülmesi belli değişkenlerle ilişkili olduğu söylenebilir. Türkiye’de yapılan çok sayıda çalışmada genellikle kadınlar açısından bakılarak aile işlevlerinin açıklanmaya çalıştığı görülmektedir. Bu çalışmada özgün olarak aile işlevleri erkeklik algısıyla birlikte ele alınmıştır. Çalışmamızın genel amacı erkek bireylerin erkeklik rol normlarına bağlılığın aile işlevleri ile ilişkisinin incelenmesidir.

Çalışmamızın alt amaçları ise:

- Erkeklik rol normlarına bağlılığın erkeklerin eğitimi, mesleği, yaşı ve gelir düzeyine göre farklılık gösterip göstermediğinin belirlenmesi,
- Erkeklik rol normlarına bağlılığın aile içi iletişimle arasında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığının belirlenmesi,

- Erkeklik rol normlarına bağılılığın aile içi duygusal tepki verebilme ile arasında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığının belirlenmesi,
- Erkeklik rol normlarına bağılılığın aile içi gereken ilgiyi gösterme ile arasında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığının belirlenmesi,
- Erkeklik rol normlarına bağılılığın aile içi genel işlevlerle arasında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığının belirlenmesidir

Ülkemizde her geçen gün artarak gündeme gelen aile içi sorunların nedenlerinin anlaşılması, bu konuda üretilebilecek çözümlere yol gösterici olabilir. Araştırmanın önemi ise ilgili benzer araştırmalara atıfta bulunarak, bu araştırmanın diğerlerinden farklı yanının ortaya konulması ve ileride bu konuda çalışma yapmak isteyen araştırmacılara yol gösterici olabilmesidir.

C. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma incelendiğinde aşağıdaki sınırlılıkların dikkate alınması gerekmektedir:

- Araştırma Ocak-Şubat 2022 yılında İstanbul ili Bakırköy ilçesinde yaşayan gönüllü erkek bireyler ile gerçekleştirilmiştir.
- Araştırma İstanbul ili Bakırköy ilçesinde ikamet eden 251 katılımcı ile tamamlanmıştır.
- Ölçeklerin uygulanma süresi 4 hafta ile sınırlı olmuştur.

II. . KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVE

Günümüz toplumlarında sosyal hayatta bireyler arası ilişkileri belirleyen pek çok etmen vardır. Ülkeler ve bölgeler bazında toplumlararası bu etmenler değişebilmektedir. Cinsiyet kavramı ve toplumdaki bireylerin bu kavrama atfettiği roller bireylerarası ilişkiyi belirlemekte önemli olabilmektedir. Kadın ve erkek olarak toplumsal rollerden ve içsel tanımlardan bahsederek toplumsal cinsiyet kavramını tartışmak gerekmektedir. Toplumsal cinsiyet tanım olarak bireylerin doğduğu toplumda biyolojik cinsiyetine göre toplum ve kültürün insanlardan beklenen davranışdır. Önemli olan toplumun bu rolleri nasıl algıladığı ve bu algının biçimleri özellikle ataerkil toplumlarda bireyler arasında ayrımcılığa ve eşitsizliğe yol açmaktadır (Sakallı ve Türkoğlu Demirel, 2019: 55).

Bilim insanları cinsiyet konularını kapsamlı bir şekilde ele almışlardır. Sosyoloji alanında toplumsal cinsiyet rolleri, kadına yönelik tutumlar, erkeğe yönelik tutumlar, kendini kadın veya erkek olarak algılama ve tanımlama, erkeklik, toplumsal cinsiyet rollerini olumlama ve bu rollerin arkasındaki fikirler gibi pek çok faktör incelenmiştir. Türkiye’deki bu cinsiyet farklılıkları ile ilgili literatüre bakıldığında ise, kadınlara yönelik tutumlara daha fazla ağırlık verildiği görülmektedir. Mevcut kadın merkezli toplumsal cinsiyet çalışmalarına erkeklik ve erkeklere yönelik tutum temalarının eklenmesi, cinsiyetçilik saiklerinin ortaya çıkarılmasına yardımcı olacak ve cinsiyet eşitsizliğini hangi bağlamlarda etkilediğini gösterecektir (Horzum, 2018: 77).

Erkeklik genellikle kadınlık karşıtlığı üzerine kuruludur ve erkeksi kimlikler kadın dünyasına ait olan şeyler dışlanarak içselleştirilir. Böylece erkekliğin temel göstergelerinden biri olan “kadın gibi değil”, diğer bir deyişle tüm kadın özelliklerini dışlamakta ve erkekler kendi cinsiyet kimliklerini korumaktadır. Örneğin kadın gibi gülmemek, yürümek, giyinmemek, feminen şeyler yapmamak veya makul bir şekilde yapmamak gibi tutum ve davranışlardır (Sakallı ve Türkoğlu Demirel, 2019: 33). Ancak günümüzün hızla değişen

dünyasında, kadınların özelliklerinin erkeklere, erkeklerin özelliklerinin de kadınlara aktarıldığı tartışmaları sıklıkla değişen roller çerçevesinde olmaktadır. Öyle ki, geçmişte feminen tavırlar, görünüşler, tutumlar ve davranışlar dışlanırken, artık “yeni erkek” feminen olmaya yakındır. Örneğin ailelerde çocuk bakımının üstlenilmesi ve eşlerin ikisinin de çalışıp gelir elde etmesi gibi durumlar artık bir erkek işi veya kadın işi olmaktan çıkmıştır ve her iki cinsiyetinde yapabileceği işler olarak algılanmıştır (Avşar, 2017: 228).

Tarihsel süreçte toplumsal değişim ve dönüşümlere göre ailenin bazı işlevleri diğer kurumlar tarafından üstlenirken bazı işlevler ise aileye özgü kalmıştır. Aile toplumsal örgütlenmenin ve toplumsal kurumlaşmanın temel işlevsel ögesidir. Bulunulan döneme göre aile yapısında, tipinde, boyutlarında ve işlevlerinde önemli değişimler olmuştur. Modern zamanlar olarak adlandırılan günümüzde geniş aileler küçülerek çekirdek aileye dönüşmüştür. Eğitim, yönlendirme, meslek edindirme gibi bazı alanlardaki işlevlerini devletin hizmet sunduğu kurumlara devretmiştir. Fakat çocuk yapma, sevgi, koruma, büyütme, yetiştirme, ahlaki eğitim, toplumsallaştırma ve kişisel gelişim gibi işlevlerini sürdürmektedir (Kır, 2011: 382).

Çekirdek aile, geniş aile, kabile ve çeşitli akrabalık gruplarına veya akrabalığı olmayan ancak birlikte yaşamayı seçen kişilere baktığımızda, aile sisteminin belirgin olduğu görülmektedir. Çekirdek aile ise birlikte yaşadığı bireyler için belirli bazı işlevleri yerine getirmelidir. Bu işlevler psikolojik, biyolojik, sosyal, eğitsel, ekonomik ve kültürel işlevlerdir (Şirin, 2021: 47). Aile işlevleri üzerinde çalışma yapan bilim insanlarına göre, aile işlevlerini beklenen düzeyde gerçekleştiren aileleri işlevlerini yerine getiren, aile etkileşiminin bozulması nedeniyle işlevlerini yerine getiremeyen aileleri işlevlerini yerine getiremeyen aileler olarak tanımlamışlardır (Nye, 1974: 238). İşlevsel bir aile, üyeler arasında açık iletişim ve spontane etkileşime sahip, bireysel düşüncelere ve kişisel farklılıklara saygı duyan, üyelerin bir araya geldiği, birbirini desteklediği, katı kuralları olan, aşırı kontrol ve üstünlüğü olmayan bir yapıdır. İşlevsel olmayan bir aile, üyeleri arasında bencilliğin yaygın olduğu, iletişim ve duygusal sorunların gizlendiği, net etkileşimin olmadığı, davranışların yanlış olduğu bir yapıdır (Alacahan, 2010: 291).

A. Cinsiyet Kavramı

Cinsiyet, kadın ve erkek arasındaki biyolojik farklara yani hormonal, bedensel, genetik vb. farklara işaret etmektedir. Kadın ve erkek bedeni cinsel birleşme yoluyla genetik materyallerini birleştirirler. Bu birleşme yoluyla da embriyo denilen insan vücudunun ilk oluşum halindeki hücreleri kadın bedeninde bulunan üremenin devamını sağlayan rahimde tutunur ve gelişimini sürdürür. Cinsel birleşme esnasında anne ve baba embriyoya kromozomlarını aktarırken burada anneden gelen tek bir X kromozomu babadan gelen X kromozomu ile birleşirse dişi (XX) embriyo, babadan gelen Y kromozomu olursa erkek (XY) embriyo oluşur. Embriyonun cinsiyeti onun gelişimini etkiler. Eğer embriyo erkek cinsiyete sahipse erkek cinsel organının oluşumu uyaran hormon testosteron üretilmeye başlanır. Eğer bu hormon üretimi az ise embriyo kadınlara ait özelliklere sahip cinsel organları geliştirir (Macionis, 2020: 190). Ancak bazı durumlarda X veya Y embriyoları ikiden fazla olup Klinefelter Sendromu veya Triple X Sendromu gibi farklılıklar ortaya çıkabilmektedir.

Cinsiyet kimliği, bir bireyin biyolojik açıdan belirli bir cinsten olduğuna ilişkin insanların cinsiyetlerini tanıma yeteneğini açıklamaktadır. Cinsel kimliğin oluşumu, insan hayatının çok erken bir döneminde başlar. Çocuklar genellikle yaşitlarını yaklaşık iki yaşında tanırlar. Yaşamlarının ikinci yılını dolduran çocukların büyük bölümü, iki cinsiyetin var olduğunu, kendisinin de bunlardan birine ait olduğunu ve babasının erkek, annesinin ise dişi olduğunu öğrenirler. Ancak, bu kadar küçük yaşlardaki çocukların cinsel kimliğe ilişkin anlayışları tam değildir. Bir defa cinsel kimlik öğrenilip benimsendikten sonra, ikinci aşamada iki cinse ilişkin inanç ve tutumların gelişmesi izler. Çocuklar, cinsiyetlerini tanıyana kadar cinsiyetlerin nasıl farklılaştığı ve nasıl ayrılmaları gerektiği hakkında fikir geliştirir. Bunlar iki farklı boyutta oluşan inançlardır. İlki, cinsel önyargı, cinsiyet davranışı, tutum, tepki vb. açısından erkekler ve kadınlar arasındaki farklılıklara olan inançla ilgilidir. İkincisi, ideal erkek ve kadın cinsiyetleri arasında var olduğuna inanılan farklılıklarla ilgilidir (Vatandaş, 2007: 32).

B. Toplumsal Cinsiyet

Toplumsal cinsiyeti tanımlamak hem son derece önemli hem de karmaşıktır. Toplumsal cinsiyet, bir toplumun bireylerinin erkek ve kadın cinsiyetlerine atfettiği sosyal konumlara ve özellikleri anlamına gelmektedir (Lindqvist vd., 2021: 333). Biyolojik cinsiyetlerden çok kültürel farklılıklara işaret etmektedir. Toplumlarda genellikle bireylerin davranış ve tutumlarına cinsiyet rolleri yüklenir. Genellikle kadınlara daha “kırılgan, güçsüz ve savunmasız” iken erkeklere ise “cesur, güçlü ve mücadeleci” roller yüklenir. Bu tür rollerin yanı sıra toplumda görev alma bakımından da farklılıklar ön plana çıkmaktadır. Kadınlar için çocuk bakımını tek taraflı üstlenme, ev işleriyle ilgilenme gibi görevler alması beklenirken erkekler için bir işte çalışma, ev işleriyle veya çocuk bakımının paylaşımı gibi görevleri üstlenmemesi normal karşılanmaktadır. Bu durumun günümüzde değişime uğradığı söylenebilir. Değişen yaşam koşulları sonucu olarak kadınların da evlerinden daha çok ayrılarak iş dünyasına girdiği ve kendi geçimini sağlama noktasında erkeklere daha az bağımlı duruma geldiği söylenebilir (Saraç, 2013: 28).

Toplumsal cinsiyet algısının oluşum süreçlerinde aile çok önemli bir işleve sahip olmaktadır. Bu oluşum sürecinde cinsiyet rollerinin aile içerisinde oluşma, aktarılma, erkeğin erkeksi olarak, kadının ise kadınsı olarak rollerini içselleştirdiği ve bu rollerin sınıflandırıldığı bir ortam sunmaktadır. Açıklayıcı olmak adına örneğin aile içerisinde erkekler, daha sert mizaçlı, olaylar karşısında soğukkanlı ve genellikle hükmedici olarak tarif edilirken, kadınlar erkeklere kıyasla daha sakin, yumuşak tavırlı, daha içten, ev işlerinde becerikli, daha duygusal ve daha fedakâr bireyler olarak tarif edilir. Kadın ve erkek bireylerin bu davranış kalıpları aile içerisinde çocuklar tarafından gözlemlenir ve bu süreçte davranış kalıpları çocuklar tarafından benimsenir. Kız çocukları, annelerinin aile içerisinde yerine getirdiği rolleri gözlemler ve kendini ilerideki hayatına benzer olarak hazırlarken, erkek çocukları babalarını rol model alarak babanın göstermiş olduğu rollerde aile içindeki konumunu benimser (Avşar, 2017: 227). Böylelikle toplumsal cinsiyet rolleri kültür, sosyal ilişkiler ve ailenin katkısıyla içselleştirilir. Bu noktada erkek olmanın tanımı, nasıl süreçlerle şekillendiği ve kültürler arası farklılıklar gibi konular açıklanacaktır.

C. Erkeklik Rol Normları ve Oluşmasına Etki Eden Etmenler

Norm kavramı bir topluluğun üyelerinin nasıl davranmaları gerektiğini belirleyen yazılı olmayan kurallar için kullanılır. Erkeklik rol normları da kültürden kültüre değişen davranış şekillerinden oluşur. Sanayileşme öncesi dönemde ve günümüzde sanayileşme sonrası toplumlarda bu normlar değişime uğrasa da varlığını sürdürmektedir. Sanayi öncesi toplumlarda ataerkilliğin daha baskın olduğu bir sosyal çevrede beklenen erkeklik rolleri cesur olma, güçlü olma, dayanıklı olma gibi özellikler görülmektedir. Dönemin gündelik yaşamını sürdürmek için gerekli olan bu özellikler günümüzde de hala varlığını sürdürmektedir. Erkeklik, doğuştan gelen bir statü değil kazanılan bir statü olarak görülmektedir. Bulunduğumuz coğrafyada sanayi öncesi dönemde erkeklik statüsünü kazanmak için eş veya eşlerin hamile kalıp erkek çocuk doğurması, kendine bağlı olan kişilere bakabilmek, aileyi koruyabilmek ve kişisel özerkliğini sağlayabildiğinde erkeklik statüsünü kazanmış olurlar (Gilmore, 1990: 30). Günümüz toplumlarında ise bu normlar dönüşüm geçirmişlerdir. Erkek bireyler yüksek öğrenim görmeleri, daha bakımlı olmaları, spor yapmaları gibi rekabetçi özelliklere sahip olmaları beklenir. Eğitim durumu ve gelir düzeyi yüksek olan erkek bireylerin beklenen davranışları ile daha alt toplumsal sınıfta olan erkek bireylerin de davranışları farklılaşmaktadır. Örneğin ailelerine fiziksel şiddet uygulamaları, çocuk bakımına karışmamaları, ev işlerinden uzak durmaları gibi olumsuz sayılabilecek normlara uyması beklenir (Bozok, 2011: 67).

Erkeklik denilen olgu, erkek çocukları için onların gelişme döneminde sosyalizasyon süreçlerinde oluşmaya başlar. Biyolojik olarak erkek cinsiyetine sahip olan bireyler toplum içerisinde çeşitli etkileşimler sonucunda erkeklik olgusuna ait kavramları içselleştirir. Düşünme, konuşma, davranış biçimleri, beden dili, görgü kurallarına uyum gibi davranışları belirli bir süreç içerisinde öğrenirler. Bu nedenlerle erkeklik kavramı toplumsal cinsiyetin kategorilerinden olmaktadır. Farklı toplumlarda erkeklerden farklı tür davranışlar beklenir. Örneğin Afrika ülkelerinde evlenmek isteyen bir erkek bağlı bulunduğu bölgedeki adetlerde bazı acı veren ritüelleri yerine getirmesi beklenirken Avrupa ülkelerinde bu tür gelenekler fazla görülmemektedir (Bozok, 2011: 16). Burada toplumların ataerkil yapısı erkeklik olgusunu oluşturmada çok önemli olmaktadır.

Ataerkillik, erkeklerin toplumda tüm durumlara hükmettiği ve dahil olduğu toplumsal yapı anlamına gelmektedir. Ataerkil söylem toplumda hem kadın hem erkek ve kendini bu iki cinsiyetten birine ait hissetmeyen tüm bireylerin davranış örüntülerini kurar. Bireylerin nasıl davranışlar sergilemeleri gerektiğinden nasıl yürümeleri gerektiğine varıncaya kadar belirli davranış kalıpları oluşturur. Bu davranış kalıpları dışında hareket eden bireyler ya dışlanır ya da çeşitli baskılara maruz bırakılır. Gündelik konuşmada “erkekliğin kitabı” olarak anılan “erkeklik kodları”, erkeklere toplumsal açıdan genel kabul gören “erkek adamlar” olabilmeleri için neler yapmaları gerektiğine örtülü şekilde önerir. Bu kodların belki de en bilinenleri sayılabilen “erkek adam ağlamaz” ifadesi ve bir erkeğin sahip olması gereken “at avrat silah” söyleyişi ile ifade edilenlerdir. Geniş bir yelpazede yer alan bu kodlar, erkek olabilmeyi cesur olmakla, romantik veya kibar olmamakla ve toplum içerisinde sesli gülmek gibi davranışlara yönelten fikirler verebilir (Bozok, 2011: 22).

Son yıllarda erkek cinsiyeti davranışları ile ilgili çalışmaların sayısında artış görülmektedir (Gardiner, 2013; Mfecane, 2018; Morris ve Ratajczak, 2019). Erkeklik rol normlarını daha anlaşılır bir şekilde açıklayabilmek için bu çalışmalardan bahsedilebilir. Bu çalışmalar farklı yaklaşımları benimsemektedir. Günlük kırmızı et tüketimi ile erkeklik rollerine bağlılık ilişkisini inceleyen farklı bakış açısıyla yapılmış çalışmalar bulunmaktadır (Sumpter, 2015: 104). Sumpter (2015) araştırmasında erkeklerin meyve ve sebzelere kıyasla et, özellikle kırmızı et yemeyi tercih etme olasılıklarının daha yüksek olduğundan söz etmiştir. Bu çalışma, hegemonik erkeklik teorisini incelemiş ve et tüketiminin erkeksi bir kimlik üretimine nasıl yardımcı olduğunu tartışmıştır. Spesifik olarak, et yemek kişinin erkeksi olarak görülmesine ve etten kaçınma, kişinin kadınsı olarak görülmesine yol açabilir. Bu çalışma, alternatif yeme uygulamalarına katılan erkeklerin yeni bir erkeklik varyasyonu tanımlama yeteneğine sahip olup olmadığını keşfetmeyi amaçlamaktadır.

Erkeklik olgusu üzerine yapılmış üç yaklaşımdan bahsedilebilir. Bunlar; “erkeklikçilik” (masculinism), “erkek kurtuluşçuluğu” (male liberationism) ve “(pro)feminizm”dir. Erkekçilik yaklaşımında erkeklerin toplumda doğal olarak üstün olduğu, toplumun mutluluğu için ataerkilliğin tam anlamıyla gerçekleşmesi gerektiğini savunur. Feminist yaklaşımın savunmuş olduğu erkeklerle eşit ücrete

Çalışma hakkı, kanun önünde tüm sosyal alanlarda eşit olma hakları gibi durumlara karşı çıkararak, bu tür hareketlerin erkekliğin öz değerlerini bozduğunu ileri sürer. Erkek kurtuluşuluğu yaklaşımında ise ataerkilliğin erkekler için zararlı olduğunu savunur. Toplumda mücadeleci, cesur, atılgan olan veya olmaya çalışan erkeklerin daha fazla risk aldığını, bunun sonucu olarak kalp krizi, trafik kazası gibi ölümcül sonuçlara yol açan durumları daha fazla yaşadığını ner sürer. Son yaklaşım olan Profeminizm ise ataerkil sistemin ortadan kalkması için eşitlikçi olan hareketleri tartışmaya amayı savunur (Bozok, 2011: 45).

Erkeklik normları ile ilgili olarak toplumdaki sosyal etkileşimleri inceleyen pek çok çalışma bulunmaktadır (Gerdes vd., 2018; Graef vd., 2010; Hammond, 2012; McDermott vd., 2018). Avustralya’da yapılan bir çalışmada yaşam boyu cinsiyet rollerine uyum ve depresyon arasındaki ilişkinin incelenmesinden elde edilen bulgulara göre erkeksi normlara uygunluğun yaşam süresi boyunca azaldığı bildirilmiştir. Ayrıca erkeklik ve depresyon arasındaki ilişkinin yaşla birlikte arttığını göstermiştir (Rice vd., 2011: 133). Yetişme döneminde farklı tür televizyon programı izleme ve “ideal” erkeksi normlarına uygunluk ilişkisinin incelendiği bu çalışmada polisiye, spor, reality programları ve komedi türünde yapımları izleme süresi arasında kadınlara kıyasla güçlü anlamlı ilişki elde edilmiştir. Yine bu çalışmaya göre televizyon kullanımı, toplumsal cinsiyet normları ve rollerine ilişkin daha klişe görüşlere sahip olmakla ilişkilendirilmiştir. Bu nedenle, televizyon izlemenin erkek cinsiyet rolü normlarına ilişkin görüşleri şekillendirme ve/veya yansıtmaya etki edebileceği ifade edilmiştir (Scharer ve Blackburn, 2018: 149). Üniversite ğrencileri ile yapılan bu çalışmada, erkek rol normlarındaki kültürler arası farklılıkları toplumsal cinsiyet rollerine olan ilişkisi incelenmiştir. İtalyan erkek öğrenciler ve Amerikan erkek öğrenciler ile yapılan bu çalışmada İtalyan ğrenciler Amerikan ğrencilere kıyasla belirlenen 11 eril normundan 9’una yönelik daha az geleneksel görüşleri onaylayarak daha az bu normlara uyumluluk göstermişlerdir (Tager ve Good, 2005: 264).

Türkiye’deki erkeklik algısına bakıldığında ülkemizde toplumun erkeklik algısının toplumsal cinsiyet rollerinden etkilendiği söylenebilir. Modern yaşamda günün gerektirdiği koşullar her ne kadar bazı değişimlere yol açsa da mevcut toplumsal yapı içerisinde yetişen bireyler toplumsal cinsiyet algısından

etkilenmektedir. Doğuştan sahip olunan erkek cinsiyeti, toplum içerisinde kabul gören “erkeklik” ile aynı anlama gelmemekte yani kazanılan bir statü olmaktadır (Barutçu, 2013: 3). Erkelik algısı toplumdan topluma hatta aynı toplum içinde bölgeler arası farklılıklar gösterebilmektedir. Ülkemizde de il veya bölgesel bazlı erkeklik algısını araştıran çalışmalar mevcuttur (Gedik vd., 2020; Özdemir, 2019). Ülkemizde toplumda hâkim olan ataerkil düşünce yapısı erkeklik algısının şekillenmesinde oldukça önemli rol oynamaktadır. Erkeğin her alanda rolünün baskın olduğu, kadını savunmasız gören, ekonomik olarak erkek bireye bağlı kadın beklentisi vb. hegemonik erkek düşünce yapısı, erkeklik olgusunun bireylerce bu şekilde benimsenerek nesilden nesile aktarılmasına da neden olmaktadır. Geleneklerine bağlı bir yapıya sahip olan toplumumuzda genellikle çocukluktan yetişkinliğe kadar tam bir erkek olarak görülebilmesi için hayatının belirli dönemlerinde yerine getirmesi beklenen bazı görevler ve süreçler vardır. Bunlar genel olarak sünnet, askerlik, iş bulma ve evlilik olarak değerlendirilmektedir (Gedik vd., 2020: 86). Çoğunluğu Müslüman olan Türk toplumunda erkeğin çocuk yaşta iken olması beklenen sünnet işlemi, erkek çocuğun erkeklığe adım atmasında en önemli başlangıç noktası sayılmaktadır. Erkek cinsel organına uygulanan bu cerrahi işlem toplumun hemen her kesimince kabullenilip törenlerle kutlanılan bir gelenek halini almıştır (Barutçu, 2015: 130). Ülkemizde birçok ülkenin aksine hala devam eden ve uzun zamandır uygulamada olan, her sağlıklı erkek yetişkin birey için zorunlu olan askerlik uygulaması toplum tarafından da oldukça benimsenmiş durumdadır. Yetişkin yaşlarına gelen ve herhangi bir sağlık sorunu bulunmayan erkek bireylerden farklı sürelerde de olsa “erkek” olarak toplumda kabul görebilmesi için askerlik hizmetini yerine getirmesi beklenmektedir. Belirli dönemlerde yapılan asker alımlarında yine sünnet törenlerinde olduğu gibi askere giden erkek birey genellikle törenlerle gideceği yere uğurlanır (Gedik vd., 2020: 87). Askere gidip dönen erkek bireyden artık bu aşamayı yerine getirdikten sonra düzenli gelir elde edebileceği bir işe girmesi veya iş kurması beklenmektedir. Zorunlu askerlik hizmetinin iş hayatını kesintiye uğratması nedeniyle genellikle herhangi bir işe girmeden önce askerlik hizmetinin yerine getirilmesi toplumca benimsenmiştir. Kendi ailesinden bağımsız olarak bir iş sahibi olup gelir elde edebilen birey erkeklığe kabulde aşama kaydetmiş olmaktadır (Barutçu, 2013: 100). Askerlik hizmetini tamamlamış, düzenli gelire sahip olabilen erkek bireylerden genellikle

hayatlarının bu aşamasında ailesi ve toplum tarafından uygun bir eş bulup evlenerek aile kurması beklenmektedir. Toplumumuzda aile kurumuna verilen aşırı önem nedeniyle hem erkekler hem de kadınlar için vakit kaybetmeksizin evlenilmesi yönünde toplumsal baskı oluşturulabilmektedir. Aile kurup çocuk sahibi olan ve artık baba olan erkek bireyden ailesinin geçimini sağlaması, çocuklarını toplumun geleneklerine uygun yetiştirmesi gibi görevler beklenmektedir (Özdemir, 2019: 92).

D. Bir Sosyolojik Kavram Olarak Aile

Tarih boyunca insanların yaşayış biçimleri bulundukları dönemin ihtiyaçlarına göre değişmiştir. Evrimsel süreçte dünya üzerinde baskın tür haline gelen Homo Sapiens insan toplulukları için avcı-toplayıcı olduğu dönemde yaşam koşulları oldukça zorlayıcı olmaktaydı. Hayatta kalma şanslarını artırabilmek veya başka bir deyişle korunabilmek için bir arada yaşamaya başlayan insanlar arasındaki etkileşim çeşitli sosyal yapıları oluşturmaya başlamıştır. Farklı sayıda ve bölgelerde gruplar halinde yaşayan insan toplulukları arasında zaman içerisinde etkileşimler ile yaşam biçimleri ortaya çıkmıştır (Gültekin, 2017: 163). Özellikle bebek bakımı, gündelik işlerin yapılması, yiyecek getirilmesi gibi temel fizyolojik ihtiyaçlarını görebilmek için insanlar bir arada yaşama kültürü geliştirmişlerdir. Zaman geçtikçe ve yerleşik yaşam şekli benimsenmesi sonucu korunma ihtiyacı giderek azalmış ve topluluk olarak yaşam daha küçük gruplara bölünmüştür. Soy bağı ve akrabalık ilişkileri giderek önem kazanmış ve böylelikle günümüzde de benimsemiş olduğumuz aile olgusu toplumlarda ve kültürlerde kabul gören bir duruma gelmiştir (Harari, 2016).

Aile kavramı geleneksel olarak çocuk, anne ve babadan oluşan ve birlikte etkileşim içerisinde yaşayan toplumun en çekirdek grubudur. Burada önemli olan nokta en az iki veya daha fazla kişinin birlikte aynı mekânda yaşamaları ve birbirlerine karşı duygusal bağlar kurup aile olma halinin devamı için bazı sorumluluk ve rolleri üstlenilmesidir. Yukarıda bahsedilen yerleşik hayat öncesi dönemin içselleştirilmesi sonucunda günümüzde değişime uğrasa da genel anlamda aile üyelerinden “baba” geçimi sağlar ve ailenin reisidir, “anne” ise evde kalır ve işlerini yapar şeklinde bir genel kabul hala devam etmektedir (Hallaç ve Öz, 2014: 142).

Burada aile kavramının neden ve nasıl oluştuğuna ilişkin üç temel kuramsal yaklaşımdan bahsedilmiştir. Bunlar; Yapısal İşlevsel Yaklaşımı, Sosyal Çatışma Yaklaşımı, Feminist Yaklaşımı, Sembolik Etkileşim Yaklaşımı ve Sosyal Değiş Tokuş Yaklaşımı olmaktadır.

Yapısal işlevsel yaklaşım, toplumu oluşturan parçaları birbirleri ile dayanışma gösteren ve bir arada duran karmaşık bir sistem olarak değerlendiren bir yaklaşımdır. Sosyal yapı ailede, işte, sınıfta ve toplumda hayatlarımızı şekillendirir. Bu yaklaşım sosyal yapının toplumsal işlevlerini, toplumun bir bütün olarak işleyebilmesi için herhangi bir toplumsal davranış kalıbının sonuçlarını aramaktadır. Bu yaklaşımı benimseyen öncü Sosyologlar Auguste Comte, Emile Durkheim ve Herbert Spencer bu yaklaşımı temellendirmek için önemli bilimsel çalışmalar gerçekleştirmiştir. Bunlardan Spencer toplumsal yapıyı insan bedeni ile karşılaştırmıştır. İnsan bedeni yaşamsal fonksiyonlarını sürdürebilmek için çok sayıda sistemin bir arada çalışmasına ne denli gereksinim duyuyor ise toplumsal yapı da kendini oluşturan sistemlerin uyumlu çalışmasına o denli ihtiyaç duymaktadır (Maconis, 2020: 14).

Sosyal çatışma yaklaşımı, toplumu çatışmalar ve bunlardan ortaya çıkan değişimlerin şekillendirdiği yaklaşımını benimser. Toplumsal yapının işlevselliğinin onu güçlendirdiği fikrini reddeder aksine bazı sosyal davranış kalıplarının birilerine yarar sağlarken diğerlerine zarar verdiğini söyler. Karl Marx bu yaklaşımı benimseyen oldukça önemli eserler vermiştir. Feminist yaklaşım ise toplumda kadın ve erkek cinsiyetin sosyal olarak eşit olması gerektiğini savunan bir yaklaşımdır. İlk kadın sosyolog olan Harriet Martineau, kadınların sosyal hayatta yalnızca evlenip çocuk büyötmekten başkaca faaliyetlerde olabilmesi için politikalar geliştirilmesine yönelik çaba göstermiştir (Maconis, 2020: 16).

Sembolik etkileşim yaklaşımı, topluma geniş bir bakış açısının yerine kişisel ilişkileri daha yakın düzeyde inceleyen bir yaklaşıma sahiptir. İnsanların olaylar, nesneler ve durumlar karşısında sembolik olarak yüklediği anlamları analiz etmeye çalışır. Çocukların oyunları nasıl keşfettiği veya insanların sokakta yaşayan insanlara tutumlarının incelenmesi gibi örnekler verilebilir. Bu yaklaşım kökenlerini ünlü Alman sosyolog Max Weber'in eserlerinde ve düşüncelerinden alır. Sosyal değiş tokuş yaklaşımında ise insanlar eş seçiminde karşı tarafın

sunduklarına dayalı olarak ilişki kurarlar. Ataerkil yapıya sahip toplumlarda sosyal değiş tokuş unsurlarını cinsiyet rollerine göre şekillenir. Burada kadınlar işgücüne daha çok katılıp eş desteğine ihtiyacı azaldıkça karşılıklılık noktasında eşit noktaya yaklaşırlar (Macionis, 2020: 468).

1. Ailenin İşlevleri

Aile kurumunun işlevlerini anlamaya yönelik ailelerin işlevlerini araştıran çok sayıda farklı tür çalışma bulunmaktadır (Adelosoye vd., 2020; Kim vd., 2015; Peterson ve Green, 2009). Bir kurum olarak ailenin işlevlerinden anlaşılması hedeflenen ailenin var oluş amacına uygun olarak toplumsal yapının bir parçası olarak topluma sağlamış olduğu faydalar ve katkılardır. Ailenin işlevlerini açıklarken ortak bir noktada belirlenmiş tek bir anlatımdan bahsetmek mümkün olamamaktadır. Çok sayıda sosyolog bu işlevleri araştırırken kimisi geniş bir açıdan konuyu ele almış kimisi de daha belirli bir işlevi açıklamaya çalışmıştır. Bazıları aile işlevlerini sosyal ve biyolojik açıdan tanımlarken bazıları da ailenin işlevlerini neslin devamını sağlama, ekonomik ihtiyaçları karşılama, statü sağlama ve çocuklara eğitim vermek gibi daha bütüncül bir yaklaşımla değerlendirmiştir (Kır, 2011: 384). Aile işlevlerini farklı şekillerde ele alan çok sayıda çalışma bulunsa da genel olarak aile işlevleri; biyolojik işlev, psikolojik işlev, eğitim işlevi, toplumsal işlev, kültürel işlev, ekonomik işlev olarak değerlendirilebilir.

Biyolojik işlev, evli olan kadın ve erkeğin doyurulması gereken cinsel isteklerini meşru şekilde sağlarken aynı zamanda insan türünün devamını sağlayan çocuk dünyaya getirme ihtiyacı da giderilmektedir. Aile aynı zamanda toplumların nüfus ihtiyacını da karşıladığı için biyolojik işlevlerin yerine getirilmesi oldukça önem arz etmektedir. Hukuken resmi nikah ile tanınan aile kurumu kadın ve erkek için meşru bir ortam sunar. Böylelikle de evli kişiler çocuklarını dünyaya getirdikten sonra birlikte çocuğun yetişmesinde ve korunmasında görev almak zorunluluğu duyarlar. Dünyaya gelen bir bebek korunmasız ve bakıma oldukça ihtiyacı olan bir haldedir. Aile bir bebeğin en temel ihtiyaçları olan beslenme, barınma, yetiştirme gibi çok önemli görevini yerine getirerek koruma sağlar ve aynı zamanda ailenin kendi varlığının da devamlılığı sağlanmış olur (Kır, 2011: 385).

Psikolojik işlev, dünyaya gelen bebeklerin yalnızca beslenme, barınma gibi ihtiyaçlarının giderilmesi bebeğin gelişimi bakımından yeterli olmamaktadır. Aile burada sunduğu ortam bakımından çocuğun gelişiminde oldukça etkili olmaktadır. Aile üyeleri birbirlerine sevgi bağı ile bağlanmaktadır. Anne ve baba çocuklarının ağlama, oyun oynama, öfkelenme, sevinme gibi durumlarında onlara şefkat göstererek duygusal gelişimini sağlarlar. Sevilme, kabul görme ve aidiyet hissetme çocuklar için oldukça önemli ihtiyaçlardır. İlerleyen zamanlarda bu ihtiyaçlar giderilmediğinde kişilerde bazı psikolojik sorunlar görülebilmektedir (İsmen, 2004: 60). Psikolojik işlevlerden sevgi ve öz saygı geliştirme aile ortamında sunulan kişisel gelişimi etkileyen etmenlerdendir. Sevgi ihtiyacı tüm bireylerin en temelde hissettiği ve giderilmesi gereken ihtiyaçlardır. Sevgi aile ortamında en üst düzey tatmin düzeyinde sunulabilmektedir. Aile üyelerinin birinin zarar görmesi veya zor bir durumda kalması tüm aileyi psikolojik olarak etkiler. Birbirlerinin bu zor durumlarını paylaşan aileler duygusal olarak bağ kurarlar ve bu zor durumları aşmakta duygusal olarak birbirlerine destek olurlar. Sevgi ihtiyacı giderilememiş bireyler ileride topluma uyum sağlamakta zorlanırlar ve bu sorunlu kişilikler toplum için sorun oluşturabilirler. Çocuklara sunulan sevginin ne şekilde gösterilmesi ve sunulması gerektiği oldukça önemlidir. Çocukların davranışlarına gösterilen umursamazlık ve kontrolsüzlükte çocuğun gelişimine olumsuz yansiyarak bencil, anlayışsız ve söz dinlemez bir kişilik oluşabilir. Aynı şekilde sevgiyi aşırı abartma durumu da ailesine aşırı bağımlı ve kendi sorunlarını halledemeyen bir kişilik oluşmasına yol açabilir (Kır, 2011: 387). Özsaygı ise bireyin sosyal hayatta kendisine saygı duyarak toplumda edineceği konumu etkilemektedir. Kendini değerli hisseden, kendinden beklenen görevleri yerine getirebilen bireyler mutlu olurlar. Çevresi ile kurduğu ilişkiler kuvvetli olur. Bu tür kişisel gelişim ise aile ortamının sunduğu güven duygusu sayesinde sağlanmaktadır (Kapçı ve Hamamcı, 2010: 129).

Eğitim işlevi, sosyalizasyon çağında ailenin başarılı şekilde sağlaması gereken işlevlerindendir. Eğitim ilk önce ailede başlar ve temeli ailede oluşur. Sanayi toplumunda yapılan meslekler ileri düzey bilgi gerektirir ve mesleki eğitimleri genellikle üniversite vb. kurumlarda verilmektedir. Aile ise burada bireyin ileride yapacağı meslek hayatını şekillendirmede çok hayati bir işleve sahiptir. Aile içerisindeki eğitim diğer eğitim kurumları ile eşzamanlı olarak

yapılmaktadır. Örgün eğitim kurumlarında verilen eğitim ailede temeli oluşturulan eğitim üzerine şekillenmektedir. Geleneksel ailelere kıyasla günümüzde aileler çocuklarının eğitimleri konusunda oldukça hassas ve özenli davranmaktadırlar. Ebeveynlerin meslekleri, gelir durumları, sosyo-kültürel değerleri gibi özellikler çocuklarının eğitimlerine olan katkılarını etkilemektedir. Aile, bireyin çevresini tanımasını, bireysel, zihinsel, duygusal ve bedensel yönden gelişmesini sağlayarak bireye bilgi ve beceriler kazandırır. Aileler çocuklarının ilgi ve beceri alanlarını tanıyıp o alanları geliştirmeye imkân ölçüsünde çalışmalıdır. Bireylerin sahip olduğu güzel sanatlar gibi yetenekler mutlaka geliştirilmelidir (Aslan, 2002: 29).

Toplumsal işlev, ailenin toplumun en küçük parçası olması nedeniyle bu işlevi oldukça ön plana çıkmaktadır. Dolayısıyla da bireyin topluma uyum sağlamasına yönelik ilk temeller ailede oluşmaya başlar. Birlikte yaşayan aile üyeleri birbirlerine güven duyarlar. Güvende olma duygusu ise bireyin daha dengeli bir karakter gelişimine erişmesini sağlar. Sosyalizasyon çocuğun gelişiminde oldukça önemli yer tutmaktadır. Ailede toplumun norm ve kültürel değerleri, cinsel rolleri, büyüklere saygı duyma gibi temel olan birçok bilgiyi bilinçli veya bilinçsiz şekilde öğrenir. Sosyalizasyon uzun bir süreçtir. Birey, doğumundan itibaren ömür boyu bilgi, beceri öğrenip, davranış ve tutumlar geliştirerek topluma uyumlu ve yararlı bir varlık haline gelmekte, ortak değerleri benimseyip, toplumun beklentilerine cevap vererek “sosyal benini” kazanarak toplumla bütünleşmektedir (Karataş, 2001: 91). Bireylerin en temel gereksinimlerinden ait olma duygusu toplumsal bütünleşmede uyumu kolaylaştırmaktadır. Bu duygunun en tatmin edici düzeyde yaşandığı yer aile olmaktadır. Bir sosyal varlık olan insan arkadaş grubu, akrabalar, iş çevresi gibi sosyal gruplarda ait olma duygusunu tatmin etmeye çalışır. Tüm bu gruplardan önce aile bu temel gereksinimi sağlamaktadır. Toplumda her birey belirli alanlarda başarılı olmak ve belirli düzeyde bir saygınlık ve statüye erişmek ister. Aile bireye zaten bir statü doğuştan itibaren sağladığı için aile dışı hayatta da o ölçüde saygınlık kazandırır. Birey toplumun değer ve normlarını içinde bulunduğu aile, akranlar gibi sosyal gruplardan informal yollarla alır ve hayatında uygular. Bu öğrenim sürecinde hata yaparak öğrenir ve ilerleyen süreçte topluma uyum sağladıkça bu hatalar azalır. Aileler için çocuklarına eş bulup bir yuva

kurmalarını sağlamak oldukça önem verilen bir konudur. Evlenmek isteyen kişilerin birbirlerini sevip anlaşmaları elbette önemli olmakta birlikte ailelerin de birbiriyle uyumlu olması da evliliğin sürmesinde çok önemli olmaktadır. Aile içerisinde karşılıklı sevgi ve saygının olması, huzurlu bir aile ortamının olması çocukların aileye bakışını etkilemektedir. Birbirlerine saygı duymayan ve sık sık kavgaların olduğu ortamda yetişen bir çocuk bu durumdan olumsuz etkilenir. Huzursuz bir ortam bireyin aile olmaya bakışını olumsuzlaştırır, çekingen ve içe kapanık biri olmasına yol açabilir. Bu nedenle ailenin iç dengesi ve huzuru çok önemlidir. Aile içerisindeki karşılıksız sevgi ve paylaşma bu davranışların öğrenilmesinde önemlidir. Başkaları ile kendinde mevcut olanı paylaşma kişinin toplumsal uyumunu artırır. Politika açısından bakıldığında aile kendi siyasal görüşünü çocuğuna aktarır ve bu görüşü benimsetir. Siyaset toplumsal düzeni yöneten tüm kurumları kapsamaktadır. Siyasetin işleyişine uyum da bireyler için gereklidir. Devletin korunma bilinci ve demokrasinin gelişmesine katkı sunulması noktasında ailenin bu boyutta da çok önemli işlevleri vardır (Anastasiu, 2012: 8).

Kültürel işlev, ailenin nesilden nesle aktardığı tüm kültürel öğeleri kapsamaktadır. Kültür toplumların geçmişi ve geleceği arasında vazgeçilmez bir unsurdur. Bir çocuk konuşma dilini ailede öğrenir. Toplumların ayakta kalabilmesi için sahip olunan kültürel değerlerin sonraki nesle aktarılması çok önemli olmaktadır. Aynı zamanda din olgusunun yerleştirildiği yer de aile olmaktadır (Köse, 2021: 144).

Ekonomik işlev, içinde bulunduğumuz ekonomik sistemin şekillenmesinde aile üretim ve tüketim olarak etki etmektedir. Geleneksel ailede daha geniş üyelerden oluşan aileler mal ve hizmet üretiminde önemli bir yer tutmaktadır. Çok çocuk sahibi olan aileler tarımsal üretim gibi alanlarda iş gücü meydana getirirler. Aynı zamanda aileler tüketimde çok önemli harcamalar yaparlar. İnşaat sektörü, mobilya sektörü ve beyaz eşya sektörü gibi alanlarda yapılan mal ve hizmet harcamalarını genellikle aile veya yeni evli çiftler yapmaktadırlar. Günümüzde aileler üretmekten çok tüketim yapmaktadırlar. Bu nedenle geleneksel ailelerin de üretimden büyük ölçüde çekildikleri söylenebilir. Bilgi toplumu olarak anılan günümüz toplumlarında birçok meslek ileri düzeyde yükseköğrenim gerektirmektedir. Ailenin eğitim işlevi ekonomik gücüyle de orantılı olmaktadır. İyi bir eğitim ile gelecekte iyi bir kariyer elde etme imkânı

artmaktadır. Ekonomiye olan katkı kişinin kapasitesi ölçüsünde olacaktır. Ailelerin bireyi mesleğe yönlendirme ve geleceğini şekillendirme noktasında çok önemli işlevleri bulunmaktadır. Anne babalar kendi gençliklerinde yapma imkânı bulamadıkları meslekleri çocuklarının yapmasını isteyebilirler. Burada çocuğun yetenek ve ilgi duyduğu alanların neler olduğuna dikkat edilmesi çok önemli olmaktadır. Mutsuz olunan bir meslek hayatı kişinin tüm hayatını önemli ölçüde etkilemektedir. Aileler kendi çocuklarının bilgi ve beceri düzeylerini bilerek ve bilinçli davranarak çocuklarının uygun meslekleri seçmeye yönlendirmesi gerekmektedir (Chen vd., 2021: 29).

Türkiye’de ailelerin yapısı ve aileye yönelik algı toplumun kültürel yapısından etkilenmektedir. Ülkemizde aile kurumuna oldukça önem verilmektedir. Evlilik kararı alan erkek ve kadın bireyler genellikle aileleri tarafından ailenin maddi gücü ölçüsünde destek görmektedirler. Nişan, düğün vb. gelenekler birçok farklı şekillerde yerine getirilmektedir. Evlenerek aile kuran evli çiftlerden genellikle vakit geçirmeden çocuk sahibi olmaları aile büyükleri ve çevreleri tarafından beklenmektedir. Devamlılık halinde devam eden bu süreçler, toplumsal yapının sürekliliğin sağlanmasında oldukça önemlidir (Dedeoğlu, 2000: 139).

Türkiye’nin toplumsal yapısında aile; çocukların gelişiminden birey olarak sosyalleşmeleri, eğitim imkanları ve meslek seçimi, arkadaşlık kurma, evlilik ve bazen boşanma sürecine varıncaya kadar kültürel değer örüntülerinin içselleştirildiği bir eğitim yeridir (Aktas, 2015: 419). Türk ailesinde genellikle çocukların gelişimi için özel ilgi ve çaba gösterilir. Yakın akrabalık ve komşuluk ilişkileri ile çocuklar aile üyeleri dışında kişilerle sosyalleşme noktasında ilk temasları kurmaya başlar. Aileler genelde imkanları ölçüsünde ve kendi eğitim düzeyleri kapasitesine göre çocuklarının iyi eğitim almasını sağlamaya çalışır. Alınan eğitim sonrasında da meslek seçimi ve iş hayatı noktasında çocuklarına destek olarak iyi bir gelire sahip olması için çaba gösterilir. Sonrasında ise evlilik yoluyla aileler genişlemeye devam eder (Hamamcı ve Sevim, 2004: 77-87).

Türkiye’de aileye yönelik algı bireylerin toplumsal cinsiyet rollerinin benimsemesi ile doğrudan ilişkindir. Toplumda hali hazırda var olan ve sorunlu olabilen kültürel öğeler aileleri de etkileyebilmektedir. Örneğin “namus” olgusu yalnızca kadınlar için uyulması gereken bazı davranışları dayatmakta ve

toplumun büyük bölümü tarafından da benimsenmektedir. Üniversite öğrencileri ile yapılmış bir kesitsel çalışmada farklı bölgelerden gelen çok sayıda katılımcı yüksek oranda toplumun sahip olduğu “namus kültürüne” sahip olduğu bulgusuna ulaşmıştır. Yani kadının evlilik öncesi cinsel ilişki yaşamasına karşı olunması gerekliliği düşüncesi öğrenciler arasında oldukça yaygındır. Bu tutumun oluşmasında eğitim düzeyinden ziyade toplumsal kültürün oldukça etkili olduğu vurgulanmıştır. Burada sorunlu nokta “namuslu” olmanın yalnızca kadından beklenmesi, erkekler için bu beklentinin çok daha az olması olmaktadır (Gürsoy ve Özkan, 2014: 149-155).

Toplumsal cinsiyet eşitsizliği ise aileleri etkileyen başka bir sorunlu alandır. Daha önce bahsedilen toplumsal cinsiyet rollerinin kadına ve erkeğe yüklediği rol ve sorumluluklar bazı basmakalıp kültürel normlar oluşturmaktadır. Kadınların çalışmasının ve işgücüne katılmasının hoş karşılanmadığı, her kadının evlenmek ve çocuk sahibi olmak isteyeceği, kadının kocasının sözünden çıkmaması gerekliliği gibi düşünceler yapılan bilimsel araştırmalar da görülmektedir ki yaygın kabul görmektedir (Savaş, 2018: 101-119).

Evlenerek aile oluşturabilmek için bireylerin yetişkin kabul edilen 18 yaşa ulaşması zorunluluğu kanunlarımızca herkesi bağlayıcı durumdadır. Yoksulluk ve eğitimsizlik gibi savunmasızlık yaratan durumlar nedeniyle ülkemizde çocuk yaşta kabul edilebilecek gayri resmi evlilikler de görülebilmektedir. Günümüzde her ne kadar azalmış durumda olsa da geleneksel olarak yaşayan ailelerde reşit olmayan çağda çocukların evlendirilmesi gelenekleri sürmeye devam etmektedir. Yapılan bir çalışmada eğitim düzeyinin düşüklüğü, istihdam sorunları ve yoksulluk bu sorunların en temel kaynağı olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Orçan ve Muhsin, 2008: 97 -105).

III. YÖNTEM

A. Araştırmanın Yöntemi

Araştırma nicel araştırma olarak tasarlanmıştır. Nicel araştırmayı biraz açıklamak gerekirse hayatın akışında meydana gelen olayları ve olguları nesnelleştirerek, gözlem yapılabilir hale getiren, ölçülebilir hale getiren ve sayısal olarak ifade eden araştırma türüne nicel araştırma denir. Nicel araştırmalarda amaç, bireylerin toplum içindeki davranışlarını gözlemlemektir. Bunu anket, ölçek vb. araçlar ile objektif bir şekilde ölçmek ve sayılarla açıklamaktır. Nicel araştırma aşamasında araştırmacılar, ilgili konuyla alakalı evreni temsil eden örneklemden sayı ile ifade edilen sonuçlar ortaya çıkarır. Sayısal verilerle yapılan çeşitli analizlerin sonucunda araştırılan konuyla ilgili çıkarımlar yapmaya çalışır (Enstitü, 2022).

Bu araştırma ise nicel araştırma yöntemlerinden korelasyon türü ilişkisel tarama modelinde tasarlanmıştır. Korelasyon türü ilişkisel tarama modelleri, değişkenlerin birlikte değişim katsayıları araştırılır (Karasar, 2020: 114). Korelasyon türü ilişkisel tarama modelinde üç tür ilişki ortaya çıkar. Birincisi her iki değişkenin aldıkları değerler ile aralarında ilişki olmayan yönsüz değişimdir. İkincisi bir değişkendeki değerler arttığında ötekinin de değeri artış veya azalış gösteriyorsa aynı yönlü değişim, bir değişkenin değeri artarken diğerkink azalıyorsa ters yönlü bir değişim olduğu çıkarımı yapılır (Karasar, 2020: 114).

Nicel araştırmalar, sosyal ve fiziksel dünyanın aynı yöntemle incelenebileceğini, dolayısıyla sosyal olguların doğa bilimlerindeki yöntemler gibi incelenmesi gerektiğini savunan pozitivist yaklaşıma dayanır. Nicel araştırmalar, sayısal olarak ölçülebilen verilerin istatistiksel çözümlemeleri aracılığıyla sosyal olguları inceleyen ve bu olgular arasındaki neden sonuç ilişkilerini ortaya koyarak sosyal düzenin kanunlarını keşfetmeyi amaçlayan araştırmalardır. Başka bir söyleyişle, önceden oluşturulmuş hipotezleri test etme amacıyla, geniş çaplı örneklemlerden nicel veriler elde eden, bu verileri

istatistiksel olarak çözümleyen ve bulgularını genelleme amacı taşıyan araştırmalardır. Nicel veriler, laboratuvar ortamında yapılan deney ya da gözlemlerden ya da alan araştırmalarında yapılan gözlem, anket ya da yapılandırılmış görüşmelerden elde edilebilirler.

B. Araştırmanın Örneklemi

Araştırmada İstanbul ili Bakırköy ilçesinde ikamet eden ve gönüllü olan farklı demografik özelliklere sahip yetişkin erkek bireylerden veriler toplanmıştır. Kolayda örnekleme yöntemiyle 251 kişiye ulaşıncaya veri toplama sonlandırılmıştır. Kolayda örnekleme yöntemiyle kendilerine kolay ulaşılabilir katılımcılara erişmek hedeflenmiştir. Bu yöntem seçilirken araştırılmak istenen konu ve örneklem ilişkisi tutarlı şekilde sağlanmalıdır.

C. Veri Toplama Araçları

Çalışmada verilerin toplanması için Sosyo-Demografik Bilgi Formu, Aile Değerlendirme Ölçeği ve Erkeklik Rol Normları Ölçeği kullanılmıştır.

1. Sosyo-Demografik Bilgi Formu

Sosyo-Demografik Bilgi Formu araştırmacının oluşturmuş olduğu yaş, eğitim durumu, çalışma durumu ve gelir düzeyi bilgilerini değerlendirmesini sağlayan sorulardan oluşmaktadır.

2. Aile Değerlendirme Ölçeği

Amerika Birleşik Devletleri'nde Brown Üniversitesi ve Butler Hastanesi tarafından Aile Araştırma Programı çerçevesinde geliştirilmiştir (Miller vd., 1985). Ailenin işlevlerini hangi konularda yerine getirebildiğini veya getiremediğini belirleyen Aile Değerlendirme Ölçeğinin geçerlik ve güvenirlik çalışmaları Bulut tarafından yapılmış ve Türkçeye kazandırılmıştır. Aile Değerlendirme Ölçeği, daha önce geliştirilmiş olan McMaster Aile İşlevleri Modelinin klinik olarak aileler üzerinde uygulanmasıyla elde edilmiştir (Bulut, 1990). Bu ölçek ailenin yapısal ve örgütsel özelliğini ve aile üyeleri arasındaki etkileşimi, 'sağlıklı' ve 'sağlıksız' olarak ayırt edilebilecek şekilde tanımlamıştır. ADÖ yedi alt ölçek ve 60 sorudan oluşmaktadır. Bunlardan altı tanesi McMaster

Aile İşlevleri Modelinde (MMFF) ele alınan alt ölçeklerdir ve her biri aile işlevlerindeki sorun alanlarını tek tek ele almaktadır. Yedinci alt ölçek ise ADÖ'de eklenmiş olup, ailenin işlevsel olup olmadığını genel olarak değerlendirmektedir. Alt ölçeklerin Cronbach-alfa ile değerlendirilen iç tutarlık katsayıları .38 ile .86 arasında değişmektedir. Ölçeğin yapı geçerliği boşanma sürecinde olan ve olmayan grupların aldıkları puanlar karşılaştırılarak değerlendirilmiştir. Ölçeğin bu iki grubu anlamlı düzeyde ayırt ettiği bulunmuştur. Çalışmamızda ise konumuz kapsamında İletişim, Duygusal Tepki Verebilme, Gereken İlgiyi Gösterme, Genel İşlevler 4 alt boyutunu içeren 34 sorudan oluşan bölümü kullanılmıştır.

3. Erkeklik Rol Normları Ölçeği

Thompson ve Pleck tarafından geliştirilen ölçek erkeklerin saygınlık kazanmak ve sürdürmek için erkek normlarına olan bağlılığını değerlendirmek için geliştirilmiştir (Thompson Jr ve Pleck, 1986). Ölçek Türkçeye Lease, Çiftçi, Demir ve Boyraz tarafından uyarlanmıştır (Lease vd., 2009). Erkeklik Rol Normları Ölçeği (ERNÖ), “Statü” alt boyutu saygınlıklarını kazanmak ve sürdürmek için erkek rollerini kullanmakla ilgili 11 maddeden oluşmaktadır. Kadınsılık karşıtı alt boyutu ise her türlü basmakalıp kadınsı hareketten uzak durmakla ilgili yedi maddeyi içermektedir. Son olarak, Sertlik alt boyutu, duygusal görünmek ve kendisi ve diğerlerinin gözünde fiziksel olarak sert görünmekle ilgili endişeleri içeren sekiz maddeden oluşmaktadır. Katılımcılar 1 (Hiç Katılmıyorum) ile 5 (Tamamen Katılıyorum) arasındaki Likert ölçek üzerinden 26 maddeyi değerlendirmektedir. Ölçekten alınan puanlar yükseldikçe erkeklik rol normlarını içselleştirme ve onaylama davranışları artmaktadır. Orijinal ölçeğin alt boyutlarının Cronbach Alpha değerleri .74 ile .81 arasında değişmektedir. Üniversite popülasyonunda yapılan uyarlama çalışmasının sonuçlarına göre, ölçeğin geçerlik ve güvenirlik değerlerinin kabul edilir aralıklarda olduğu bulunmuştur. Bulgulara göre ölçeğin toplam Cronbach Alfa iç tutarlık katsayısı .81’dir. Alt boyutlarının Cronbach Alfa değerleri ise .73 ile .81 arasında değişmektedir. Erkeklik rol normları ölçeğinde 8 ve 19. maddeler ters maddeler olup analizden önce yeniden kodlama yapılmıştır.

D. Verilerin Toplanması

Araştırmaya dahil edilen katılımcılar, uygulama yapılmadan önce veri toplama araçlarının amacı ve tahmini uygulama süresi hakkında bilgilendirilmişlerdir. Anketi doldurma yaklaşık 10 dakika sürmüştür. Katılım için gönüllü olanlara Sosyo-Demografik Bilgi Formu, ADÖ ve ERNÖ'nün maddelerinin bulunduğu anket formu Google Formlar aracılığıyla verilmiştir ve katılımcılardan formdaki bilgilerin tamamını cevaplamaları istenmiştir. Daha sonra verilerin çözümlemesine geçilmiştir.

E. Verilerin Analizi

İstatiksel veri analizi SPSS 22 programı ile yapılmıştır. Araştırmacı tarafında eksik/hatalı veri girişi kontrolü yapılmış ancak eksik ya da hatalı veriye rastlanmamıştır. Kayıp veri de yoktur. Uç değer için her bir ölçek puanlarının z standartlaştırılmış dönüşümleri yapılmış ve tüm ölçek puanları ± 3.3 aralığında olduğu görülmüştür. Ölçekler için güvenilirlik Cronbach alfa ile incelenmiştir. Erkeklik rol normları ölçeği için güvenilirlik katsayısı 0.876, aile işlevleri ölçeği için ise 0.892 olarak elde edilmiş yüksek derecede güvenilirliğe sahiptir. Ölçek puanlarının normalliği basıklık ve çarpıklık değerlerine göre incelenmiştir. Bu değerler ± 2 aralığında ise sürekli olan puanların dağılımı normaldir (George, 2011). Öncelikle demografik değişkenlere (eğitim, çalışma durumu, gelir düzeyi) göre frekans ve yüzde dağılımı ile ölçek puanlarına ilişkin betimsel (tanımlayıcı) istatistiksel yöntemler belirtilmiştir. Veri analizinde ise demografik değişkenlere göre karşılaştırmalarda bağımsız gruplar t testi ile tek yönlü varyans analizi yöntemleri kullanılmış olup sürekli olan değişkenler arasında ilişkide Pearson korelasyon analiz yöntemi kullanılmıştır. Yapılan istatiksel analizler için gerekli olan varsayımlar her bir araştırma probleminde belirtilmiştir. Tüm istatiksel analizler $p < .05$ anlamlılık düzeyinde %95 güven aralığında test edilmiştir.

IV. BULGULAR

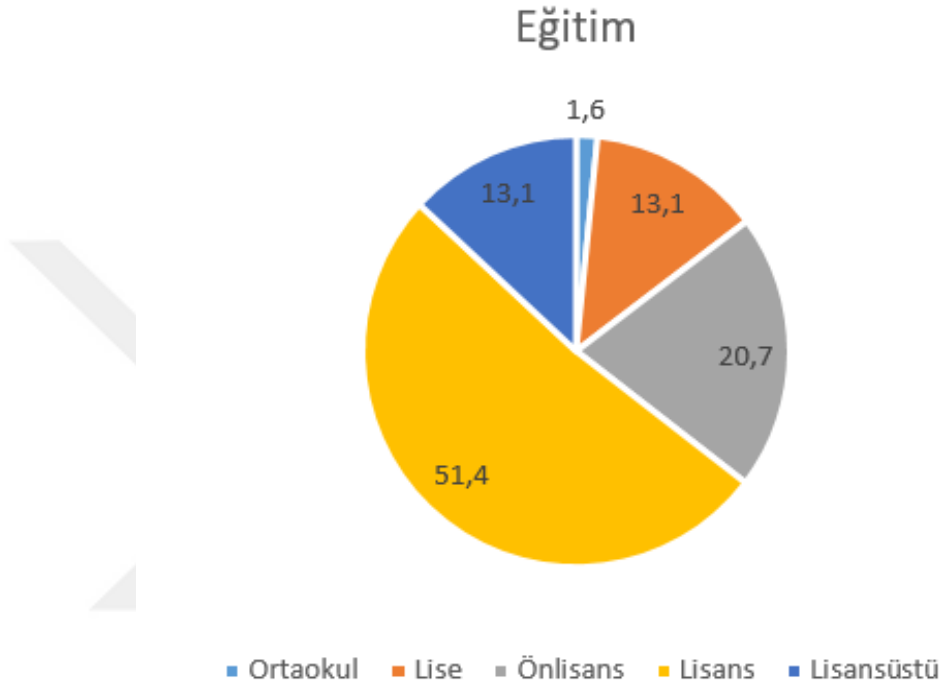
Bu bölümde araştırma kapsamında elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Eğitim düzeylerine göre dağılım analizlerinin yer aldığı bilgiler Tablo 1 de sunulmuştur. Tablo 2 de çalışma durumuna ilişkin bilgiler yer almaktadır. Tablo 3'te katılımcıların gelir düzeyine ilişkin analizler yer almaktadır. Tablo 4'te aile işlevleri ve erkeklik rol norm modeli ölçeklerine ilişkin betimsel istatistikler yer almaktadır. Tablo 5'te erkeklik rol normları ölçeğine ilişkin betimsel istatistik analizleri yer almaktadır. Tablo 6'da katılımcıların çalışma durumlarına göre erkeklik rol normlarına bağlılık puanları arasında bağımsız gruplar T Testi analizleri yer almaktadır. Tablo 7'de katılımcıların eğitim düzeylerine göre erkeklik rol normlarına bağlılık puanları arasında bağımsız ANOVA analizleri yer almaktadır. Tablo 8'de eğitim düzeylerine göre LSD çoklu karşılaştırma analizleri yer almaktadır. Tablo 9'da katılımcıların gelir düzeylerine göre erkeklik rol normlarına bağlılık puanları arasında bağımsız ANOVA analizleri yer almaktadır. Tablo 10'da erkeklik rol normlarına bağlılık puanları ile aile işlevleri ölçeği alt boyutları arasında Pearson Korelasyon analizleri yer almaktadır. Tablo 11'de erkeklik rol normlarına bağlılık ile yaş arasında ilişki analizleri yer almaktadır.

Ayrıca Şekil 1'de eğitim düzeyine göre pasta grafiği, Şekil 2'de çalışma durumuna göre pasta grafiği, Şekil 3'te gelir düzeyine göre pasta grafiği yer almaktadır.

Çizelge 1. Eğitim Düzeylerine Göre Dağılım

Eğitim	Frekans	Yüzde
Ortaokul	4	1,6
Lise	33	13,1
Önlisans	52	20,7
Lisans	129	51,4
Lisansüstü	33	13,1
Toplam	251	100

Araştırmaya 251 kişi katılmıştır. Katılımcıların eğitim düzeylerine göre dağılımı sırasıyla lisans (%51.4), önlisans (%20.7), lise (%13.1), lisansüstü (%13.1) ve ortaokul (%1.6) olarak elde edilmiştir. Katılımcıların eğitim düzeylerine göre dağılımı sırasıyla lisans, önlisans, lise, lisansüstü ve ortaokul olarak elde edilmiştir (Şekil 1). Katılımcılar için lisans eğitim düzeyi oranı en fazla iken ortaokul eğitim düzeyi ise en azdır.

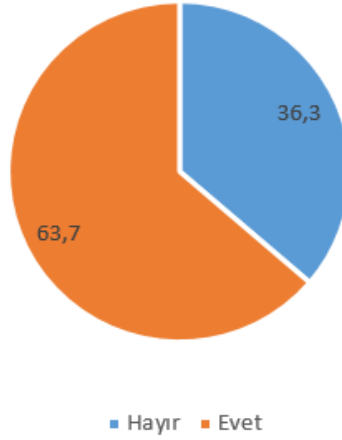
Şekil 1. Eğitim Düzeyine Göre Pasta Grafiği

Katılımcıların çalışma durumlarına göre dağılımları Tablo 2’de gösterilmiş olup katılımcıların %63,7’ü çalışmakta %36,3’ü ise çalışmamaktadır. Araştırmaya katılan katılımcılarda çalışma oranı daha yüksektir.

Çizelge 2. Çalışma Durumuna Göre Dağılım

Çalışma Durumu	Frekans	Yüzde
Çalışmıyor	91	36,3
Çalışıyor	160	63,7
Toplam	251	100

Çalışma Durumu

Şekil 2. Çalışma Durumuna Göre Pasta Grafiği

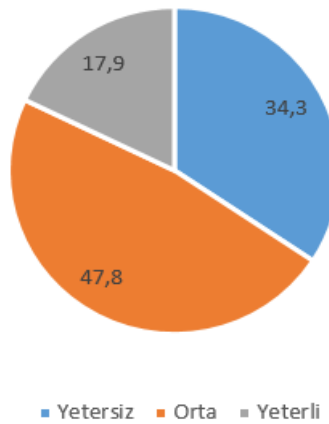
Gelir düzeyine göre katılımcıların %47,8'i orta, %34,3'ü yetersiz ve %17,9'u ise yeterli düzeydedir. Çalışma durumu pasta grafiği ise (Şekil 2)'de yer almaktadır.

Çizelge 3. Gelir Düzeyine Göre Dağılım

Gelir Düzeyi	Frekans	Yüzde
Yetersiz	86	34,3
Orta	120	47,8
Yeterli	45	17,9
Toplam	251	100

Katılımcıların gelir düzeyine göre dağılımları Tablo 3'te gösterilmiş olup katılımcıların %47,8'i orta, %34,3'ü yetersiz ve %17,9'u ise yeterli düzeydedir. Gelir düzeyine göre pasta grafiği (Şekil 3)'te sunulmuştur.

Gelir Düzeyi

Şekil 3. Gelir Düzeyine Göre Pasta Grafiği

Katılımcıların yaşları 16-53 arasında değişmekte olup yaş ortalaması 25.5 ve standart sapma ise 5.3 olarak elde edilmiştir. Katılımcıların erkeklik rol normlarına bağlılık puanları ile yaşları arasında ilişki Pearson korelasyon analizi ile incelenmiştir. Katılımcıların erkeklik rol normlarına bağlılık puanları ile yaşları arasında ilişkiye bakıldığında katılımcıların erkeklik rol normlarına bağlılık puanları ile yaşları arasında anlamlı ilişki vardır ($p<.05$). İlişki pozitif yöndedir. Yani katılımcıların yaşları arttıkça ya da azaldıkça erkeklik rol normlarına bağlılık puanları da aynı yönde artmakta ya da azalmamaktadır.

Çizelge 4. Erkeklik Rol Normlarına Bağlılık ile Yaş Arasında İlişki Tablosu

	1	2
1.Erkeklik Rol Norm	1	
2. Yaş	0,038	1

$**p<.01$

Katılımcıların aile işlevleri ile erkeklik rol normlarına ilişkin bağlılık düzeyi ilişkin betimsel tablo aşağıda yer almaktadır. Aile işlevleri ölçeği alt boyutları 1-5 arasında değişmektedir. Aile içi iletişim boyutu 1-3.89 aile içi duygusal tepki 1-4, aile içi gereken ilgi 1.43-3.71 ve aile içi genel işlev alt boyutu 1-3.58 arasında değişmektedir. Ortalaması en yüksek olan aile işlevleri alt boyutu gereken ilgi olup en düşük olan ise genel işlev boyutu olarak elde edilmiştir.

Çizelge 5. Aile İşlevleri ve Erkeklik Rol Norm Modeli Ölçeklerine İlişkin Betimsel İstatistik Tablosu

Ölçek Puanları	En Küçük	En Büyük	Ortalama	ss	Çarpıklık	Basıklık
İletişim	1	3,89	2,01	0,56	0,396	-0,319
Duygusal Tepki	1	4	2,04	0,66	0,653	0,078
Gereken İlgi	1,43	3,71	2,25	0,37	0,904	1,013
Genel İşlev	1	3,58	1,83	0,59	0,669	-0,257
Erkeklik Rol Norm	1,31	4,04	2,56	0,58	0,082	-0,368

Bulgulara göre katılımcı erkeklerin aile içi iletişim düzeyleri, ortalamanın altında kalmaktadır. Bu bulgu erkeklerin aile içi iletişiminin çok güçlü olmadığı anlamına gelmektedir. Duygusal tepki verme ortalaması ise daha düşük çıkmıştır. Bu bulgu ise erkeklerin aile içi olaylara duygusal tepki vermekten çekinmesi anlamına gelir. Aile üyelerine gereken ilgiyi gösterme boyutunun ortalaması ise düşük çıkmıştır. Bu bulguya göre erkekler aile içinde diğer bireylere gereken ilgiyi yeterince göstermiyor anlamına gelir. Gelen işlevler ortalamasının daha

düşük olması ise erkeklerin aile içindeki işlevleri yerin getirmekte geri planda durduğu anlamına gelir.

Erkeklik rol normlarına bağlılık ölçek puanları 1.31-4.04 arasında değişmekte olup ortalaması 2.56'dır. Çarpıklık ve basıklık değerleri değerlendirildiğinde ise ± 2 aralığında olduğu için tüm ölçek puanları normal dağılım göstermektedir. Dolayısıyla parametrik yöntemler kullanılmıştır. Erkeklik rol normlarına bağlılık ortalamasının diğer ortalamalara göre daha yüksek olması erkeklerin erkeklik rol normlarına daha bağlı olduğu anlamına gelir.

Çizelge 6. Erkeklik Rol Normları Ölçeğine İlişkin Betimsel İstatistik Tablosu

Ölçek Puanları	En Küçük	En Büyük	Ortalama	ss	Çarpıklık	Basıklık
Erkeklik Rol Norm	1,31	4,04	2,56	0,58	0,082	-0,368

Katılımcıların çalışma durumlarına göre erkeklik rol normlarına bağlılık puanları arasında ortalama farkı

Katılımcıların çalışma durumlarına göre erkeklik rol normlarına bağlılık puanları arasında fark olup olmadığı bağımsız gruplar t testi analiz yöntemi ile incelenmiştir. Bu yöntem iki kategoriye sahip bir bağımsız değişkene (çalışma durumu) göre sürekli ve normal dağılım gösteren puanların (rol norm bağlılık puanları) karşılaştırılmasında kullanılan parametrik bir yöntemdir. Bu yöntemde diğer bir önemli nokta ise veri sayısını her bir grupta yeterli olması gerekir ($N>30$).

Çizelge 7. Katılımcıların Çalışma Durumlarına Göre Erkeklik Rol Normlarına Bağlılık Puanları Arasında Bağımsız Gruplar T Testi Analiz Tablosu

Çalışma Durumu	N	Ortalama	ss	t	sd	p
Çalışmıyor	91	2,54	0,58	-0,443	249	0,658
Çalışıyor	160	2,57	0,58			

Katılımcıların çalışma durumlarına göre erkeklik rol normlarına bağlılık puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark yoktur ($t_{(249)}=-0.443$, $p>.05$). Çalışanların erkeklik rol normlarına bağlılık ortalama puanı (2.57) ile çalışmayanların ortalaması (2.54) benzerdir. Yani çalışan ve çalışmayan katılımcıların erkeklik rol normlarına bağlılık düzeyleri benzerdir.

Katılımcıların eğitim düzeylerine göre erkeklik rol normlarına bağlılık puanları arasında ortalama farkı

Katılımcıların eğitim düzeylerine göre erkeklik rol normlarına bağlılık puanları arasında fark olup olmadığı tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ile incelenmiştir. Bu yöntem üç ve daha fazla kategori içeren bir bağımsız değişkene (çalışma durumu) göre sürekli ve normal dağılım gösteren puanların (rol norm bağlılık puanları) karşılaştırılmasında kullanılan parametrik bir yöntemdir. Bu yöntemde diğer bir önemli nokta ise veri sayısını her bir grupta yeterli olması gerekir ($N > 30$). Ortaokul eğitim düzeyinde veri sayısı az ($N = 4$) olduğu için bu araştırma probleminde karşılaştırmaya dahil edilmemiştir (bkz. Tablo 4).

Çizelge 8. Katılımcıların Eğitim Düzeylerine Göre Erkeklik Rol Normlarına Bağlılık Puanları Arasında Bağımsız ANOVA Tablosu

Eğitim	N	Ortalama	ss	F	p
Lise	33	2,88	0,63	6,845	,000
Önlisans	52	2,65	0,58		
Lisans	129	2,46	0,52		
Lisansüstü	33	2,35	0,54		

Katılımcıların eğitim düzeylerine göre erkeklik rol normlarına bağlılık puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık elde edilmiştir ($F_{(3,246)} = 6.845$, $p < .05$). Farkın hangi eğitim düzeylerinin grupları arasında olduğunu bulmak için çoklu karşılaştırma testlerinden LSD yöntemi kullanılmıştır (bkz. Tablo 8).

Çizelge 9. Eğitim Düzeylerine Göre LSD Çoklu Karşılaştırma Tablosu

Grup (i)	Grup (ii)	p
Lise	Önlisans	0,067
	Lisans	,000
	Lisansüstü	,000
Önlisans	Lisans	0,041
	Lisansüstü	0,016
Lisans	Lisansüstü	0,300

Lise ile lisans ve lisansüstü eğitim düzeylerindeki katılımcıların erkeklik rol normlarına bağlılık puanları arasında anlamlı fark vardır ($p < .05$). Lise eğitim düzeyindeki katılımcıların erkeklik rol normlarına bağlılık ortalaması lisans ve lisansüstü katılımcılara göre daha yüksektir. Yani lise eğitime sahip katılımcılar lisans ve lisansüstündeki katılımcılara göre erkeklik rol normlarına bağlılık düzeyi daha yüksektir. Önlisans ile lisans ve lisansüstü eğitim düzeylerindeki katılımcıların erkeklik rol normlarına bağlılık puanları arasında anlamlı fark

vardır ($p<.05$). Önlisans eğitim düzeyindeki katılımcıların erkeklik rol normlarına bağlılık ortalaması lisans ve lisansüstü katılımcılara göre daha yüksektir. Yani önlisans eğitime sahip katılımcılar lisans ve lisansüstündeki katılımcılara göre erkeklik rol normlarına bağlılık düzeyi daha yüksektir. Lisans ve lisansüstü eğitim düzeylerindeki katılımcıların erkeklik rol normlarına bağlılık puanları arasında yoktur ($p>.05$) ve lisans ve lisansüstü düzeylerindeki katılımcıların erkeklik rol normlarına bağlılık düzeyleri benzerdir.

Katılımcıların gelir düzeylerine göre erkeklik rol normlarına bağlılık puanları arasında ortalama farkı

Katılımcıların gelir düzeylerine göre erkeklik rol normlarına bağlılık puanları arasında fark olup olmadığı tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ile incelenmiştir ve tablo 6’da gösterilmiştir.

Çizelge 10. Katılımcıların Gelir Düzeylerine Göre Erkeklik Rol Normlarına Bağlılık Puanları Arasında Bağımsız ANOVA Tablosu

Gelir	N	Ortalama	ss	F	p
Yetersiz	86	2,49	0,61	0,838	0,434
Orta	120	2,59	0,55		
Yeterli	45	2,60	0,58		

Katılımcıların gelir düzeylerine göre erkeklik rol normlarına bağlılık puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık elde edilmemiştir ($F_{(2,248)}=0.838$, $p>.05$). Gelir düzeylerine göre katılımcıların erkeklik rol normlarına bağlılık puan ortalamaları arasında anlamlı fark yoktur.

Katılımcıların erkeklik rol normlarına bağlılık puanları ile aile işlevleri ölçeği alt boyutları arasında ilişki

Katılımcıların erkeklik rol normlarına bağlılık puanları ile aile işlevleri ölçeği alt boyutları arasında ilişki Pearson korelasyon analizi ile incelenmiş olup bu ilişki yöntemi sürekli ve normal dağılım gösteren ölçümler arasında ilişkiyi gösterir. Korelasyon katsayısı -1 ve +1 değerleri arasında yer alır. Pozitif olması iki değişkene ilişkin puanların birlikte arttığı ya da azaldığını, negatif olması ise iki değişkenden biri arttıkça diğ erinin azaldığını gösterir.

Çizelge 11. Erkeklik Rol Normlarına Bağlılık Puanları ile Aile İşlevleri Ölçeği Alt Boyutları Arasında Pearson Korelasyon Tablosu

	1	2	3	4	5
1.Erkeklik Rol Norm	1				
2.İletişim	0,059	1			
3.Duygusal Tepki	0,089	,710**	1		
4.Gereken İlgi	0,118	,375**	,442**	1	
5.Genel İşlev	0,054	,789**	,774**	,478**	1

**** $p < .01$**

Erkeklik rol normlarına bağlılık puanları ile aile işlevleri alt boyutlarının tümü arasında anlamlı ilişki yoktur ($p > .05$). Aile işlevi ölçeği alt boyutları arasında korelasyon katsayıları aralığındadır ve aile işlevi alt boyutları arasında anlamlı ilişki elde edilmiştir ($p < .05$).

V.SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Çalışmada katılımcıların demografik özellikleri ile erkeklik rol normlarına bağlılık durumları incelenmiş ve aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir.

- Katılımcıların çalışma durumlarına göre erkeklik rol normlarına bağlılık puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olmadığı bulgusuna ulaşılmıştır.
- Katılımcıların eğitim düzeylerine göre erkeklik rol normlarına bağlılık puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Lise eğitim düzeyindeki katılımcıların erkeklik rol normlarına bağlılık ortalaması lisans ve lisansüstü katılımcılara göre daha yüksektir.
- Katılımcıların gelir düzeylerine göre erkeklik rol normlarına bağlılık puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.
- Katılımcıların erkeklik rol normlarına bağlılık puanları ile yaşları arasında anlamlı ilişki olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

Çalışmada katılımcıların erkeklik rol normlarına bağlılık puanları ile aile işlevleri ölçeği alt boyutları arasında ilişki durumu incelenmiş ve aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir.

- Erkeklik rol normlarına bağlılık puanları ile aile işlevleri alt boyutlarının tümü arasında anlamlı ilişki olmadığı bulgusuna erişilmiştir.
- Bununla birlikte aile işlevi alt boyutları arasında anlamlı ilişki olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.
- Katılımcıların erkeklik rol normlarına bağlılık puanları ile aile işlevlerinden “duygusal tepki verme” boyutu arasındaki ilişkinin düzeyinin anlamlı ve yüksek olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

- Katılımcıların erkeklik rol normlarına bağılılık puanları ile aile işlevlerinden “gereken ilgi” boyutu arasındaki ilişkinin düzeyinin anlamlı ve orta düzey olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.
- Katılımcıların erkeklik rol normlarına bağılılık puanları ile aile işlevlerinden “genel işlev” boyutu arasındaki ilişkinin düzeyinin anlamlı ve yüksek olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.
- Katılımcıların erkeklik rol normlarına bağılılık puanları ile aile işlevlerinden “iletişim” boyutu arasındaki ilişkinin anlamlı olmadığı bulgusuna erişilmiştir.

Bu çalışmada katılımcıların demografik özellikleri ile erkeklik rol normlarına bağılılık durumları incelenmiş, elde edilen sonuçlar literatürde yapılmış benzer çalışmalar ile karşılaştırılarak tartışılmıştır. Katılımcıların çalışma durumlarına göre erkeklik rol normlarına bağılılık puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olmadığı bulgusuna ulaşılmıştır. Bu konu ile ilgili yapılmış benzer çalışmalarda ise farklı bulgular da elde edildiği söylenebilir. Örneğin bu çalışmada eril rol normlarına bağılılığın artışı ile işyerinde daha fazla risk alındığı ve bunun sonucu olarak kaza ve yaralanmaların daha fazla erkeklerde görüldüğü bulgusuna ulaşılmıştır (Austin ve Probst, 2021: 1). Başka bir çalışmada ise işsiz erkeklerle yapılmış olan bir çalışmada erkeklik rollerine bağılılık ile depresif semptomlar gösterme arasında ilişki olduğu varsayımı test edilmiş olup, erkeklik rol normlarının depresyon belirtisi göstermede önemli bir sosyo-kültürel etmen olabileceği vurgulanmıştır (Syzdek ve Addis, 2010: 533). Burada çalışmamızın bulguları diğer çalışmaların bulguları farklılaşmakta olup kültürel değişkenlerin bu sonucun ortaya çıkmasında etkili olduğu söylenebilir.

Katılımcıların eğitim düzeylerine göre erkeklik rol normlarına bağılılık puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Erkeklerin toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutumlarının araştırıldığı bir çalışmada bu rollere ilişkin tutum ile tüm eğitim düzeyleri arasında anlamlı ilişki olduğu bulgusuna ulaşılmıştır (Can ve Büyükbayraktar, 2018: 355). Farklı düzeylerde eğitim alan erkek bireyler ile yapılmış çalışmaların bulguları da yapmış olduğumuz çalışmanın bulgularını desteklemektedir. Ergenlik çağındaki ortaöğretim düzeyinde eğitim gören öğrencilerle yapılmış bu çalışmada okula

uyum ile erkeklik rol normlarına uyum arasında yüksek oranda ilişki bulunmuştur (Rogers vd., 2017: 50). Erkek üniversite öğrencilerinin erkeklik rollerine uyumu ile intihar düşüncesi nedeniyle psikolojik yardım alma arasında anlamlı ilişki bulunmuştur (McDermott vd., 2018: 340). Daha farklı bir çalışmada ise genç kadınların erkeklik rol normlarına bağlılığı ile zihinsel sağlıkları arasında negatif yönlü bir ilişki olduğu tespit edilmiştir (Rogers vd., 2020: 270). Eğitim düzeyi bireyin davranışlarını etkilemesi nedeniyle bahsedilen araştırmalar çalışmamızın bulgularını desteklediği yorumu yapılabilir.

Katılımcıların gelir düzeylerine göre erkeklik rol normlarına bağlılık puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Bu çalışmada erkeklik rol normları ile psikolojik sorunları için yardım arama davranışı arasında farklı gelir düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır (Hammer vd., 2013: 70). Afro-Amerikan kökenli erkeklerin sağlık durumlarıyla ilgili tutum ve davranışlarının erkeklik rolleri ile ilişkisinin incelendiği bu çalışmada, katılımcıların yaşı, eğitimi, gelir durumunun geleneksel erkeklik rol normlarının, kişisel sağlık ve sağlıkla ilgili bazı psikolojik eğilimlere yol açan davranışlarla ilişkili olduğu bulgusuna ulaşılmıştır (Wade, 2009: 165). Bu çalışmalarda kullanılan ölçüm araçlarının farklı olması nedeniyle birbirinden farklı sonuçların elde edilmesi beklenebilmektedir.

Katılımcıların erkeklik rol normlarına bağlılık puanları ile yaşları arasında anlamlı ilişki olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Rice ve diğerleri (2013) eril normlar ve depresyon ilişkisinin incelediği çalışmasında erkek bireylerde eril normlara uyum arttıkça daha kötü fiziksel ve zihinsel sağlık sorunlarının görüldüğü sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca eril normlara uyumun yaş ilerledikçe azaldığı ve yaş ilerledikçe depresyonun arttığı bulgusuna erişilmiştir (Rice vd., 2011: 133). Benzer konuda yapılmış başka bir çalışmada da eril normlara uyumun yaş arttıkça azaldığı sonucuna ulaşılmıştır (Herreen vd., 2021: 9). Çalışmamızın bulguları diğer çalışmalardan farklılık göstermektedir. Daha ileri yaşta olan katılımcılara erişilememiş olmasında bu sonucun etkili olduğu yorumu yapılabilir.

Çalışmada katılımcıların erkeklik rol normlarına bağlılık puanları ile aile işlevleri ölçeği alt boyutları arasında ilişki durumu incelenmiş elde edilen sonuçlar literatürde yapılmış benzer çalışmalar ile karşılaştırılarak tartışılmıştır. Erkeklik rol normlarına bağlılık puanları ile aile işlevleri alt boyutlarının tümü

arasında anlamlı ilişki olmadığı bulgusuna erişilmiştir. Bunula birlikte aile işlevi alt boyutları arasında anlamlı ilişki olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Bireyin yetiştiği ailenin yeterli ve dengeli bir ortama sahip olması oldukça önemli bir konudur. Erkek bireylerde daha fazla intiharın görüldüğü öne sürülen bu çalışmada erkek cinsiyet normlarına bağlılığın ve aile içi çatışmaların fazla olmasının intihar eylemlerini etkileyebileceği sonucuna ulaşılmıştır (Granato vd., 2015: 246). Erkeklerin kadınlara yönelik saldırganlığının araştırıldığı başka bir çalışmada ise eril normlara bağlılık ile kadınlara yönelik saldırgan tutum davranışının pozitif yönlü bir ilişkiye sahip olduğu bulgusuna ulaşılmıştır (Gallagher ve Parrott, 2011: 568). Bu noktada literatürde yapılmış olan çalışmaların çok az sayıda olduğu belirtilmelidir.

Katılımcıların erkeklik rol normlarına bağlılık puanları ile aile işlevlerinden “duygusal tepki” boyutu arasındaki ilişkinin düzeyinin anlamlı ve yüksek olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Duygusal olmak cinsiyete göre farklılaşabilmektedir. Genellikle erkek bireylerin kadınlara göre daha az duygusal olduğu düşüncesi hakimdir. Bu konuda yapılmış bir çalışmada erkeklerin az duygusal yapıda olmalarını aile ve sosyal çevrelerinde öğrendiğini öne sürmektedir. Aynı çalışmada erkek bireylerin eril rollere bağlılık ile duygu yoğunluğu yaşamaları arasında negatif yönlü bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Jakupcak vd., 2003: 111). Erkeklik ideolojisine uyumun Norveç, Türkiye ve Amerika Birleşik Devletlerindeki farklı kültürlerde yetişmiş erkek bireylerdeki değişimini araştıran bu çalışmada Norveçli erkekler Türk ve Amerikan erkeklere göre daha az uyum göstermiştir. Burada Norveç’te mevcut olan kültürel yapının cinsiyet eşitliğine önem vererek daha eşitlikçi aile ortamı oluşturabilmesi nedeniyle bu sonuca ulaşılmış olabileceği öne sürülmektedir (Lease vd., 2013: 96). Çalışmamızda ulaşılmış olduğumuz anlamlı ilişkinin bu sonuçlar ile uyumlu olduğu yorumu yapılabilir.

Katılımcıların erkeklik rol normlarına bağlılık puanları ile aile işlevlerinden “gereken ilgi” boyutu arasındaki ilişkinin düzeyinin anlamlı ve orta düzey olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Aile dinamik ve değişken bir sistemdir. Gereken ilginin yeterli düzeyde olması bu sistemi olumlu anlamda etkilemektedir. Bireyin aile değerlendirme ve problem çözme değerlendirmesinin araştırıldığı bu çalışmada aile değerlendirme ölçeğinin tüm alt boyutları içerisinde “gereken ilgiyi

gösterme” aile işlevlerinin en zayıf olduğu boyut olarak tespit edilmiştir (Yiğit ve Parlar, 2018: 39). Erkeklik rollerine bağlı olunması ailede “ilgi gösterme” işlevini kadınsı bir davranış olarak damgalanması nedeniyle böyle bir bulguya erişildiği yorumu yapılabilir.

Katılımcıların erkeklik rol normlarına bağlılık puanları ile aile işlevlerinden “genel işlev” boyutu arasındaki ilişkinin düzeyinin anlamlı ve yüksek olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Yapmış oldukları çalışmada bireyin aile değerlendirme ve problem çözme değerlendirmesinin, aile değerlendirme ölçeğinin tüm alt boyutları içerisinde “genel işlev” aile işlevlerinin en güçlü olduğu boyut olarak tespit edilmiştir (Yiğit ve Parlar, 2018: 39). Çalışmamızın bulguları ile bu çalışmanın bulguları paralellik göstermektedir. Katılımcıların erkeklik rol normlarına bağlılık puanları ile aile işlevlerinden “iletişim” boyutu arasındaki ilişkinin anlamlı olmadığı bulgusuna erişilmiştir. Lise öğrencilerinin aile işlevleri algısının anne babalarının eğitim düzeyi ve anlaşmazlık durumlarına göre farklılaşmasının incelendiği ve aile değerlendirme ölçeğinin kullanıldığı bir çalışmada, aile işlevlerinden iletişim alt boyutu ile anlamlı bir ilişki elde edilememiştir (Doğan ve Ceyhan, 2008). Çalışmamızın bulguları ile bu çalışmanın bulguları benzerlik göstermektedir.

Bu çalışma sonuçlarından yola çıkarak bazı öneriler sunulabilir Erkek bireylerin erkeklik rol normlarına bağlılığın aile işlevleri ile ilişkisinin incelenmiştir. Bu çalışmada kullanılan Aile Değerlendirme Ölçeği (ADÖ) ve Erkeklik Rol Normları Ölçeği (ERNÖ) daha farklı ve geniş örneklemeler ile gelecekte çalışmalar planlanabilir. Bu sayede elde edilecek bulgular ile karşılaştırmalar yapılarak bu konuda daha derinlemesine bilgi edinilebilecektir.

Yapılan çalışmada erkeklik rol normlarına bağlılık ile bazı sosyo-demografik özellikler ile ilişkisel durumu incelenmiştir. Eğitim ve gelir düzeyi ile anlamlı ilişki olduğu sonucuna ulaşılmış, yaş ve çalışma durumu ile anlamlı ilişki olmadığı bulgusuna ulaşılmıştır. Bu konuda ülkemizde yapılmış çalışma sayısı oldukça azdır. Farklı örneklem büyüklüğü ve farklı kültürel öğelerle bu sonuçlar değişebileceği düşünülmektedir. Toplumsal sorunlarımızı çözebilmek ve gerekli adımların atılabilmesi adına altta yatan nedenlerin iyi anlaşılması önemli bir konudur. Bireylerin nitelikli bir eğitime erişmesi, iyi bir gelir düzeyine sahip

olması aile sistemini sürdürebilmesinde kilit bir nokta olmaktadır. Bu amaca yönelik politikalar geliştirilebilir.

Yapılan çalışmada erkeklik rol normlarına bağlılık ile aile işlevleri ölçeği alt boyutları arasında ilişki durumu incelenmiştir. Bu boyutlardan duygusal tepki, gereken ilgi, genel işlevler ile anlamlı düzeyde ilişki olduğu sonucuna ulaşılmış, iletişim alt boyutu ile anlamlı ilişki olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Toplumumuzda ailelerde görülen huzursuzlukların ve boşanmaların çok farklı nedenleri bulunmaktadır. Evlilik öncesi bireylere ve boşanma aşamasında olan eşlere aile işlevlerinin nasıl oluştuğu ve en iyi işleyeceği hakkında ilgili olabilecek kurumlar tarafından çalışmalar yapılabilir. İlgili kamu kurum ve kuruluşları bünyesinde hatta sivil toplum kuruluşları ile yetkin uzmanlar tarafından hizmet sunulan Aile Danışmanlık Birimleri kurulabilir. Mevcut birimler daha etkin hale getirilebilir ve ihtiyaç olan bölgelerde yaygınlaşabilir.

Yapılan çalışmada kullanılan ölçekler genellikle yurtdışı kökenli olmaktadır. Fakat ölçülmek istenen özellik toplumlara ve kültürlere göre değişebilmektedir. Bu nedenle kendi toplumumuzun sorunlarını anlamaya yönelik bu ölçekler araştırılmak istenen sorunu yeterince yansıtmayabilir. Kullanılan ölçeklerin tüm alt boyutlarıyla daha detaylı karşılaştırmalar yapılması önerilmektedir. İmkanlar ölçüsünde kesitsel çalışmalardan ziyade boylamsal ve daha geniş kapsamlı örneklem grubunu içeren çalışmalar yapılması önerilebilmektedir.

VI. KAYNAKÇA

KİTAPLAR

BOZOK, M. (2011). **Soru ve Cevaplarla Erkeklikler**, İstanbul, Altan Basım.

BULUT, I. (1990). **Aile Değerlendirme Ölçeği El Kitabı**, Ankara, Özgüzeliş Matbaası.

GEORGE, D. (2011). **SPSS for Windows Step by Step: A Simple Study Guide and Reference**, Pearson Education India, 17.0 update, 10/e.

GILMORE, D. D. (1990). **Manhood in the Making: Cultural Concepts of Masculinity**, Yale University Press.

HARARI, Y. N. (2016). **Homo Deus: A Brief History of Tomorrow**, Random House.

MACIONIS, J. (2020). **Sosyoloji**, Çev. Prof. Dr. Vildan Akan, 13. Baskı, Ankara, Nobel Yayınları.

SARAÇ, S. (2013). **Toplumsal Cinsiyet**, Ed. Gül Güneş Ed. Lerzan Gültekin, Ceylan Ertung, Aslı Şimşek, Ankara, Atılım Üniversitesi Yayınları, ss. 27-32.

KARASAR, N. (2020). **Bilimsel Araştırma Yöntemi: Kavramlar, İlkeler, Teknikler**, 35. Baskı, Ankara, Nobel Yayınları.

MAKALELER

ADELOSOYE, A. A., FASIPE, O. J., MEDUNOYE, E. I., ADELOSOYE, O. C., SUNDAY, E. O. (2020). “Assessment of Family Function Impact on Depression Severity Among Infertile Women Attending a Teaching Hospital in South-South Nigeria”, **Future Sci OA**, Cilt:6, Sayı:8, s. FSO595.

- AKTAS, G. (2015). "Türkiye'de Aile Sosyolojisi Çalışmalarına Genel Bir Bakış/A General Overview on Sociology of Family in Turkey.", **Sosyoloji Konferansları**, Sayı:52, s. 419.
- ALACAHAN, O. (2010). "Aile Birliğini Oluşturan Faktörler ve İşlevleri", **CÜ İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi**, Cilt:11, Sayı:1, ss. 289-298.
- ANASTASIU, I. (2012). "The Social Functions of the Family", **Euromentor Journal**, Cilt:3, Sayı:2, s. 1.
- ASLAN, K. (2002). "Değişen Toplumda Aile ve Çocuk Eğitiminde Sorunlar", **Ege Eğitim Dergisi**, Cilt:1, Sayı:2.
- AUSTIN, C., PROBST, T. M. (2021). "Masculine Gender Norms and Adverse Workplace Safety Outcomes: The Role of Sexual Orientation and Risky Safety Behaviors", **Safety**, Cilt:7, Sayı:3, s. 55.
- AVŞAR, S. (2017). "Toplumsal Cinsiyet Rollerini Bağlamında Tarihsel Rollerini Yitiren Erkekliğin Çöküşü: Küllerinden 'Yeni Erkek'liğin Doğuşu", **Kadem Kadın Araştırmaları Dergisi**, Cilt:3, Sayı:2, ss. 224-241.
- BARUTÇU, A. (2015). "Ucundan Azıcıkla Atılan Sağlam Temel: Türkiye'de Sünnet Ritüeli ve Erkeklik İlişkisi", **Masculinities: A Journal of Identity Culture Agriculture Food and Environment**, Cilt:3, ss. 129-155.
- CAN, İ., GİRGİN BÜYÜKBAYRAKTAR, Ç. (2018). "Erkeklerin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumları", **Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi**, Sayı:39, ss. 355-372.
- CHEN, L., ZHU, J. A., FANG, H. (2021). "Family: Economical, Social, and Educational Functions", **Springer**, ss. 29-35.
- DEDEOĞLU, S. (2000). "Toplumsal Cinsiyet Rollerini Açısından Türkiye'de Aile ve Kadın Emeği", **Toplum ve Bilim**, Cilt:86, Sayı:3, ss. 139-170.
- DOĞAN, M., CEYHAN, E. (2008). "Genel Lise Öğrencilerinin Aile İşlevlerinin ve Denetim Odaklarının İncelenmesi", **Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi**, Cilt:15, Sayı:15, ss. 67-82.

- GALLAGHER, K. E., PARROTT, D. J. (2011). "What Accounts for Men's Hostile Attitudes Toward Women? The Influence of Hegemonic Male Role Norms and Masculine Gender Role Stress", **Violence Against Women**, Cilt:17, Sayı:5, ss. 568-583.
- GARDINER, J. K. (2013). "Masculinity's Interior: Men, Transmen, and Theories of Masculinity", **The Journal of Men's Studies**, Cilt:21, Sayı:2, ss. 112-126.
- GEDİK, E., ÇAKIR, H. ve ÇOŞKUN, A. (2020). "Bir İnşaa Süreci Olarak Erkeklik: Yozgat Örneği", **Artvin Çoruh Üniversitesi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi**, Cilt:6, Sayı:1, ss. 84-95.
- GERDES, Z. T., ALTO, K. M., JADASZEWSKI, S., D'AURIA, F., LEVANT, R. F. (2018). "A Content Analysis of Research on Masculinity Ideologies Using All Forms of the Male Role Norms Inventory (MRNI)", **Psychology of Men & Masculinity**, Cilt:19, Sayı:4, ss. 584-599.
- GRAEF, S. T., TOKAR, D. M., KAUT, K. P. (2010). "Relations of Masculinity Ideology, Conformity to Masculine Role Norms, and Masculine Gender Role Conflict to Men's Attitudes Toward and Willingness to Seek Career Counseling", **Psychology of Men & Masculinity**, Cilt:11, Sayı:4, s. 319.
- GRANATO, S. L., SMITH, P. N., SELWYN, C. N. (2015). "Acquired Capability and Masculine Gender Norm Adherence: Potential Pathways to Higher Rates of Male Suicide", **Psychology of Men & Masculinity**, Cilt:16, Sayı:3, ss. 246-253.
- GÜLTEKİN, A. K. (2017). "Antropolojik Açıdan Aile, Evlilik ve Cinsellik", **Bilim ve Gelecek**, Cilt:162, ss. 74-81.
- GÜRSOY, E., ÖZKAN, H. (2014). "Türkiye'de Üniversite Öğrencilerinin Kadına İlişkin "Namus" Algısı", **Journal of Psychiatric Nursing/Psikiyatri Hemşireleri Derneği**, Cilt:5, Sayı:3.
- HALLAÇ, S., ÖZ, F. (2014). "Aile Kavramına Kuramsal Bir Bakış", **Psikiyatride Guncel Yaklasimler - Current Approaches in Psychiatry**, Cilt:6, Sayı:2, ss. 142-153.

- HAMAMCI, Z., SEVİM, S. A. (2004). “Türkiye’de Aile Rehberliği Çalışmaları”, **Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi**, Cilt:3, Sayı:22, ss. 77-87.
- HAMMER, J. H., VOGEL, D. L., HEIMERDINGER-EDWARDS, S. R., (2013). “Men's Help Seeking: Examination of Differences Across Community Size, Education, and Income”, **Psychology of Men & Masculinity**, Cilt:14, Sayı:1, ss. 65-75.
- HAMMOND, W. P. (2012). “Taking It Like a Man: Masculine Role Norms as Moderators of the Racial Discrimination–Depressive Symptoms Association Among African American Men”, **American Journal of Public Health**, Cilt:102, Sayı:S2, ss. S232-S241.
- HERREEN, D., RICE, S., CURRIER, D., SCHLICHTHORST, M., ZAJAC, I. (2021). “Associations Between Conformity to Masculine Norms and Depression: Age Effects From a Population Study of Australian Men”, **BMC Psychology**, Cilt:9, Sayı:1.
- HORZUM, Ş. (2018). “Erkek ve Erkeklik Çalışmaları: Sorunsaldan Kuramsala”, **Amasya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Cilt:2, Sayı:4, ss. 75-101.
- İSMEN, A. E. (2004). “Duygusal Zeka ve Aile İşlevleri Arasındaki İlişki”, **Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Cilt:7, Sayı:11, ss. 55-75.
- JAKUPCAK, M., SALTERS, K., GRATZ, K. L., ROEMER, L. (2003). “Masculinity and Emotionality: An Investigation of Men’s Primary and Secondary Emotional Responding”, **Sex Roles**, Cilt:49, Sayı:3/4, ss. 111-120.
- KAPÇI, E. G., HAMAMCI, Z. (2010). “Aile İşlevi ile Psikolojik Belirtiler Arasındaki İlişki: Erken Dönem Uyum Bozucu Şemaların Aracı Rolü”, **Klinik Psikiyatri Dergisi**, Cilt:13, Sayı:3, ss. 127-136.
- KARATAŞ, K. (2001). “Toplumsal Değişme ve Aile”, **Toplum ve Sosyal Hizmet**, Cilt:12, Sayı:2, ss. 89-98.

- KIM, Y. P., JOH, J. Y., SHIN, I. S. (2015). "Family Function of the Families Consisting of Asian Immigrant Women Living in South Korea: A 3-Year Longitudinal Study", **Asia Pac J Public Health**, Cilt:27, Sayı:2, ss. NP2702-2711.
- KIR, İ. (2011). "Toplumsal Bir Kurum Olarak Ailenin İşlevleri", **Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi**, Cilt:10, Sayı:36, ss. 381-404.
- KÖSE, S. (2021). "Kültür Aktarıcıları Ekseninde Kan Bağının İşlevi", **Karadeniz Araştırmaları**, Sayı:69, ss. 143-149.
- LEASE, S. H., ÇİFTÇİ, A., DEMİR, A., BOYRAZ, G. (2009). "Structural Validity of Turkish Versions of the Gender Role Conflict Scale and Male Role Norms Scale", **Psychology of Men Masculinity**, Cilt:10, Sayı:4, s. 273.
- LEASE, S. H., MONTES, S. H., BAGGETT, L. R., SAWYER, R. J., FLEMING-NORWOOD, K. M., HAMPTON, A. B., OVBERO, E., ÇİFTÇİ, A., BOYRAZ, G. (2013). "A Cross-Cultural Exploration of Masculinity and Relationships in Men From Turkey, Norway, and the United States", **Journal of Cross-Cultural Psychology**, Cilt:44, Sayı:1, ss. 84-105.
- LINDQVIST, A., SENDÈN, M. G., RENSTRÖM, E. A. (2021). "What is Gender, Anyway: A Review of the Options for Operationalising Gender", **Psychology & Sexuality**, Cilt:12, Sayı:4, ss. 332-344.
- MCDERMOTT, R. C., SMITH, P. N., BORGOGNA, N., BOOTH, N., GRANATO, S., SEVIG, T. D. (2018). "College Students' Conformity to Masculine Role Norms and Help-Seeking Intentions for Suicidal Thoughts", **Psychology of Men & Masculinity**, Cilt:19, Sayı:3, ss. 340-351.
- MFECANE, S. (2018) "Towards African-Centred Theories of Masculinity", **Social Dynamics**, Cilt:44, Sayı:2, ss. 291-305.
- MILLER, I. W., EPSTEIN, N. B., BISHOP, D. S., KEITNER, G. I. (1985). "The McMaster Family Assessment Device: Reliability and Validity", **Journal of marital family therapy**, Cilt:11, Sayı:4, ss. 345-356.

- MORRIS, E. W., RATAJCZAK, K. (2019) “Critical Masculinity Studies and Research on Violence Against Women: An Assessment of Past Scholarship and Future Directions”, **Violence Against Women**, Cilt:25, Sayı:16, ss. 1980-2006.
- NYE, F. I. (1974). “Emerging and Declining Family Roles”, **Journal of Marriage and the Family**, Cilt:36, Sayı:2, s. 238.
- ORÇAN, M., MUHSİN, K. A. R. (2008). “Türkiye’de Erken Yaşta Yapılan Evlilikler ve Risk Algısı: Bismil Örneği”, **Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi**, Cilt:14, Sayı:14, ss. 97-112.
- ÖZ, N. (2019). “Modern-Seküler Süreçte Ailenin Çözülmesi”, **Kilis 7 Aralık Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi**, Cilt:6, Sayı:11, ss. 795-835.
- ÖZDEMİR, H. (2019). “Toplumsal Cinsiyet Perspektifinde Erkeklik ve Kadınlık Algısı: Bir Alan Araştırması”, **Asya Studies**, Cilt:4, Sayı:10, ss. 90-107.
- PETERSON, R., GREEN, S. (2009). “Families First-Keys to Successful Family Functioning. Family Roles”, **Virginia Cooperative Extension**, publication 350-093.
- RICE, S., FALLON, B., BAMBLING, M. (2011). “Men and Depression: The Impact of Masculine Role Norms Throughout the Lifespan”, **The Australian Educational and Developmental Psychologist**, Cilt:28, Sayı:2, ss. 133-144.
- ROGERS, A. A., UPDEGRAFF, K. A., SANTOS, C. E., MARTIN, C. L. (2017). “Masculinity and School Adjustment in Middle School”, **Psychology of Men & Masculinity**, Cilt:18, Sayı:1, ss. 50-61.
- ROGERS, L. O., YANG, R., WAY, N., WEINBERG, S. L., BENNET, A. (2020). ““We’re Supposed to Look Like Girls, But Act Like Boys”: Adolescent Girls’ Adherence to Masculinity Norms”, **Journal of Research on Adolescence**, Cilt:30, Sayı:S1, ss. 270-285.
- SAKALLI, N., TÜRKOĞLU DEMİREL, B. (2019). ““Erkek” Olmak ya da Olmamak: Sosyal Psikolojik Açıdan Erkeksilik/Erkeklik Çalışmaları”, **Türk Psikoloji Yayınları**, Cilt:44, Sayı:22, ss. 52-76.

- SAVAŞ, G. (2018). “Türkiye’de Yaşayan Bireylerin Toplumsal Cinsiyet Eşit(siz)liği Algısı-Gender (In)Equality Perception of Individuals Living in Turkey”, **Akdeniz Kadın Çalışmaları ve Toplumsal Cinsiyet Dergisi**, Cilt:1, Sayı:2, ss. 101-121.
- SCHARRER, E., BLACKBURN, G. (2018). “Cultivating Conceptions of Masculinity: Television and Perceptions of Masculine Gender Role Norms”, **Mass Communication and Society**, Cilt:21, Sayı:2, ss. 149-177.
- SUMPTER, K. C. (2015). “Masculinity and Meat Consumption: An Analysis Through the Theoretical Lens of Hegemonic Masculinity and Alternative Masculinity Theories”, **Sociology Compass**, Cilt:9, Sayı:2, ss. 104-114.
- SYZDEK, M. R., ADDIS, M. E. (2010). “Adherence to Masculine Norms and Attributional Processes Predict Depressive Symptoms in Recently Unemployed Men”, **Cognitive Therapy and Research**, Cilt:34, Sayı:6, ss. 533-543.
- TAGER, D., GOOD, G. E. (2005). “Italian and American Masculinities: A Comparison of Masculine Gender Role Norms”, **Psychology of Men & Masculinity**, Cilt:6, Sayı:4, ss. 264-274.
- THOMPSON JR, E. H., PLECK, J. H. (1986). “The Structure of Male Role Norms”, **American Behavioral Scientist**, Cilt:29, Sayı:5, ss. 531-543.
- VATANDAŞ, C. (2007). “Toplumsal Cinsiyet ve Cinsiyet Rollerinin Algılanışı”, **Istanbul Journal of Sociological Studies**, Sayı:35, ss. 29-56.
- WADE, J. C. (2009). “Traditional Masculinity and African American Men's Health-Related Attitudes and Behaviors”, **American Journal of Men's Health**, Cilt:3, Sayı:2, ss. 165-172.
- YİĞİT, T., PARLAR, H. (2018). “Bireyin Aile Değerlendirme ve Problem Çözme Değerlendirme Düzeyleri Arasındaki İlişki”, **Akademik Platform Eğitim ve Değişim Dergisi**, Cilt:1, Sayı:2, ss. 36-44.

ELEKTRONİK KAYNAKLAR

URL-1 "Nicel Araştırma Nedir?", İstanbul İşletme Enstitüsü, <https://www.iienstitu.com/blog/nicel-arastirma-nedir>, (Erişim Tarihi: 14.06.2022).

TEZLER

BARUTÇU, A. (2013). "Türkiye'de Erkeklik İnşasının Bedensel ve Toplumsal Aşamaları", (Yüksek lisans tezi), Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara Üniversitesi.

ŞİRİN, M. (2021). "Sosyal ve Ekonomik Destek Hizmetlerinden Yararlanan Bireylerin Aile İşlevleri Üzerine Bir İnceleme: Karadeniz Ereğli Örneği", (Yüksek lisans tezi), Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Karabük Üniversitesi.

EKLER

EK 1: Erkeklik Rol Normları Ölçeği

EK 2: Aile Değerlendirme Ölçeği

EK 3: Etik Kurul İzin Belgesi

EK 1: Erkeklik Rol Normları Ölçeği

Sizden aşağıdaki ifadelere ne ölçüde katılıp, katılmadığınızı belirtmeniz istenmektedir. Bu ifadelere katılım düzeyinizi belirtirken 1=Hiç katılmıyorum, 2=Katılmıyorum, 3=Kararsızım, 4=Katılıyorum, 5=Tamamen katılıyorum seçeneklerine denk düştüğünü göz önünde bulundurarak size uygun seçeneği işaretleyiniz.					
1. Bir erkek kendi içinde tam olarak öyle hissetmese de, her zaman kendine güveni olan bir insan havası yansıtmaya çalışmalıdır.	1	2	3	4	5
2. Genç bir erkek iri yarı olmasa bile güçlü bir fiziğe sahip olmaya çabalamalıdır diye düşünüyorum.	1	2	3	4	5
3. Bir erkeğin kuaför ve iyi yemek pişirdiğini duyduğumda, onun ne kadar erkeksi olduğunu merak edebilirim.	1	2	3	4	5
4. Bir erkek için 'İşler sertleştiğinde, sertlik işleri halledecektir' iyi bir slogan olacaktır.	1	2	3	4	5
5. Bir erkek ailesi için elde edebildiği en yüksek gelirli işte çalışmak zorundadır.	1	2	3	4	5
6. Bir erkek biraz acı hissettiğinde bunu dışarıya çok fazla belli etmemeye çalışmalıdır.	1	2	3	4	5
7. Bir erkek ayakları üzerinde durmalı ve hiçbir zaman başkalarına, ona işlerini yapmasına yardım etmeleri için bağımlı olmamalıdır.	1	2	3	4	5
8. Bir erkek kaçınmanın hiçbir yolu görünmese bile daima kavgaya girmeyi reddetmelidir.	1	2	3	4	5
9. Hobileri, yemek pişirmek, dikiş dikmek ve baleye gitmek olan bir erkek muhtemelen bana çekici gelmez.	1	2	3	4	5
10. Bir erkeğin yaşamının temel amacı işindeki başarısı olmalıdır.	1	2	3	4	5
11. Bir erkek sorunla karşılaştığında hiçbir zaman geri çekilmemelidir.	1	2	3	4	5
12. Bir erkek arkadaşım sinemada acıklı bir aşk sahnesine ağlarsa, bunu biraz aptalca ve utanç verici bulabilirim.	1	2	3	4	5
13. Bir erkek fırsat buldukça, daha fazla para kazanmak için fazla mesai yapmalıdır.	1	2	3	4	5
14. Kötü bir durumdan çıkmanın bazen tek yolu yumruklardır.	1	2	3	4	5
15. Kendinden tamamiyle emin olan bir erkekten					
her zaman hoşlanırım.	1	2	3	4	5

16. Durumu gerçekten çok umutsuz değilse, bir erkeğe sekreter olarak bir işi kabul etmektense, iş aramaya devam etmesini tavsiye edebilirim.	1	2	3	4	5
17. Gerçek bir erkek arada bir biraz tehlikeden hoşlanır.	1	2	3	4	5
18. Bir erkek için her zaman onu tanıyan herkesin saygısını ve hayranlığını kazanması son derece önemlidir.	1	2	3	4	5
19. Bir erkek çocuğa yemek yapmayı, dikiş dikmeyi, evi temizlemeyi ve küçük çocuklara bakmayı öğretilmesinin son derece iyi olduğunu düşünüyorum.	1	2	3	4	5
20. Bir adam karısı ve çocuklarından saygıyı daima hak eder.	1	2	3	4	5
21. Bir erkek her zaman her şeyi soğukkanlılıkla ve mantıklı düşünmeli ve yaptığı her şey için akılcı nedenlere sahip olmalıdır.	1	2	3	4	5
22. Bir erkeğin benim 'kadınısı' saydığım bir şeyi yapması beni rahatsız eder.	1	2	3	4	5
23. Durmadan kendi korkuları, problemleri ve kaygılarından bahseden bir adama hiç kimse saygı duymaz.	1	2	3	4	5
24. Bir erkeğin, genellikle bir kadına verilecek bir işe sahip olması biraz utanç vericidir.	1	2	3	4	5
25. Bazı durumlarda bir erkek, karısı ya da kız arkadaşı karşı çıksa bile yumruklarını kullanmaya hazır olmalıdır.	1	2	3	4	5
26. Genç bir adam için diğer insanların saygısını kazanmanın en iyi yolu, bir iş sahibi olmak, onu ciddiye alırmak ve iyi yapmaktır.	1	2	3	4	5

EK 2: Aile Değerlendirme Ölçeği

Aile

	AİLE DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ	Doküman Kodu	PS.FR.006
		Yayın Tarihi	11.12.2015
		Revizyon No	0
		Revizyon Tarihi	0
		Sayfa No	1/3

AÇIKLAMA: İlişkide aileler hakkında 60 cümle bulunmaktadır. Lütfen her cümleyi dikkatlice okuduktan sonra, sizin ailenize ne derecede uyduğuna karar veriniz. **Önemli olan, sizin ailenizi nasıl gördüğünüzdür.** Her cümle için 4 seçenek söz konusudur (Aynen Katılıyorum/ Büyük Ölçüde Katılıyorum/ Biraz Katılıyorum/ Hiç Katılmıyorum). Her cümle için 4 seçenek için de ayrı yerler ayrılmıştır. Size uygun seçeneğe (X) işareti koyunuz. **Her cümle için uzun, uzun düşünmeyiniz.** Mümkün olduğu kadar **çabuk ve samimi cevaplar** veriniz. **Kararsızlığa düşerseniz, ilk aklınıza gelen doğrultusunda hareket ediniz.** Lütfen her cümleyi cevapladığınızdan emin olunuz.

CÜMLELER:	Aynen Katılıyorum	Büyük Ölçüde Katılıyorum	Biraz Katılıyorum	Hiç Katılmıyorum
1. Ailece ev dışında program yapmada güçlük çekeriz, çünkü aramızda fikir birliği sağlayamayız.	()	()	()	()
2. Günlük hayatımızdaki sorunların (problemlerin) hemen hepsini aile içinde hallederiz.	()	()	()	()
3. Evde biri üzgün ise, diğer aile üyeleri bunun nedenlerini bilir.	()	()	()	()
4. Bizim evde, kişiler verilen her görevi düzenli bir şekilde yerine getirmezler.	()	()	()	()
5. Evde birinin başı derde girdiğinde, diğerleri de bunu kendilerine fazlasıyla dert ederler.	()	()	()	()
6. Bir sıkıntı ve üzüntü ile karşılaştığımızda, birbirimize destek oluruz.	()	()	()	()
7. Ailemizde acil bir durum olsa, şaşırıp kalırız.	()	()	()	()
8. Bazen evde ihtiyacımız olan şeylerin bittiğinin farkına varmayız.	()	()	()	()
9. Birbirimize karşı olan sevgi, şefkat gibi duygularımızı açığa vurmaktan kaçınırız.	()	()	()	()
10. Gerektiğinde aile üyelerine görevlerini hatırlatır, kendilerine düşen işi yapmalarını sağlarız.	()	()	()	()
11. Evde dertlerimizi üzüntülerimizi birbirimize söylemeyiz.	()	()	()	()
12. Sorunlarımızın çözümünde genellikle ailece aldığımız kararları uyguluyoruz.	()	()	()	()
13. Bizim evdekiler, ancak onların hoşuna giden şeyler söylediğimizde bizi dinlerler.	()	()	()	()
14. Bizim evde bir kişinin söylediklerinden ne hissettiğini anlamak pek kolay değildir.	()	()	()	()
15. Ailemizde eşit bir görev dağılımı yoktur.	()	()	()	()
16. Ailemizin üyeleri, birbirlerine hoşgörülü davranırlar.	()	()	()	()
17. Evde herkes başına buyruktur.	()	()	()	()
18. Bizim evde herkes, söylemek istediklerini üstü kapalı değil de doğrudan birbirlerinin yüzüne söyler.	()	()	()	()
19. Ailede bazılarımız, duygularımızı belli etmeyiz.	()	()	()	()
20. Acil bir durumda ne yapacağımızı biliriz.	()	()	()	()
21. Ailecek, korkularımızı ve endişelerimizi birbirimizle tartışmaktan kaçınırız.	()	()	()	()
22. Sevgi, şefkat gibi olumlu duygularımızı birbirimize belli etmekte güçlük çekeriz.	()	()	()	()
23. Gelirimiz (ücret, maaş) ihtiyaçlarımızı karşılamaya yetmiyor.	()	()	()	()
24. Ailemiz, bir problemi çözdükten sonra, bu çözümün işe yarayıp yaramadığını tartışır.	()	()	()	()
25. Bizim ailede herkes kendini düşünür.	()	()	()	()
26. Duygularımızı birbirimize açıkça söyleyebiliriz.	()	()	()	()
27. Evimizde banyo ve tuvalet bir türlü temiz durmaz.	()	()	()	()
28. Aile içinde birbirimize sevgimizi göstermeyiz.	()	()	()	()
29. Evde herkes her istediğini birbirinin yüzüne söyleyebilir.	()	()	()	()
30. Ailemizde, her birimizin belirli görev ve sorumlulukları vardır.	()	()	()	()

CÜMLELER:	Aynen Katılıyorum	Büyük Ölçüde Katılıyorum	Biraz Katılıyorum	Hiç Katılmıyorum
31.Aile içinde genellikle birbirimizle pek iyi geçinemeyiz.	()	()	()	()
32.Ailemizde sert-kötü davranışlar ancak belli durumlarda gösterilir.	()	()	()	()
33.Ancak hepimizi ilgilendiren bir durum olduğu zaman birbirimizin işine karışırız.	()	()	()	()
34.Aile içinde birbirimizle ilgilenmeye pek zaman bulamıyoruz.	()	()	()	()
35.Evde genellikle söylediklerimizle, söylemek istediklerimiz birbirinden farklıdır.	()	()	()	()
36.Aile içinde birbirimize hoşgörülü davranırız	()	()	()	()
37.Evde birbirimize, ancak sonunda kişisel bir yarar sağlayacaksa ilgi gösteririz.	()	()	()	()
38.Ailemizde bir dert varsa, kendi içimizde hallederiz.	()	()	()	()
39.Ailemizde sevgi ve şefkat gibi güzel duygular ikinci plandadır.	()	()	()	()
40.Ev işlerinin kimler tarafından yapılacağını hep birlikte konuşarak kararlaştırırız.	()	()	()	()
41.Ailemizde herhangi bir şey karar vermek her zaman sorun olur.	()	()	()	()
42.Bizim evdekiler sadece bir çıkarları olduğu zaman birbirlerine ilgi gösterir.	()	()	()	()
43.Evde birbirimize karşı açık sözlüyüz.	()	()	()	()
44.Ailemizde hiçbir kural yoktur.	()	()	()	()
45.Evde birinden bir şey yapması istendiğinde mutlaka takip edilmesi ve kendisine hatırlatılması gerekir.	()	()	()	()
46.Aile içinde, herhangi bir sorunun (problemin) nasıl çözüleceği hakkında kolayca karar verebiliriz.	()	()	()	()
47.Evde kurallara uyulmadığı zaman ne olacağını bilmeyiz.	()	()	()	()
47.Bizim evde aklınıza gelen her şey olabilir.	()	()	()	()
49.Sevgi, şefkat gibi olumlu duygularımızı birbirimize ifade edebiliriz.	()	()	()	()
50.Ailede her türlü problemin üstesinden gelebiliriz.	()	()	()	()
51.Evde birbirimizle pek iyi geçinemeyiz.	()	()	()	()
52.Sinirlenince birbirimize küseriz.	()	()	()	()
53.Ailede bize verilen görevler pek hoşumuza gitmez çünkü genellikle umduğumuz görevler verilmez.	()	()	()	()
54.Kötü bir niyetle olmasa da evde birbirimizin hayatına çok karışıyoruz.	()	()	()	()
55.Ailemizde kişiler herhangi bir tehlike karşısında (yangın, kaza gibi) ne yapacaklarını bilirler,çünkü böyle durumlarda ne yapılacağı aramızda konuşulmuş ve belirlenmiştir.	()	()	()	()
56.Aile içinde birbirimize güveniriz.	()	()	()	()
57.Ağlamak istediğimizde, birbirimizden çekinmeden rahatlıkla ağlayabiliriz.	()	()	()	()
58.İşimize (okulumuza) yetişmekte güçlük çekiyoruz.	()	()	()	()
59.Aile içinde birisi, hoşlanmadığımız bir şey yaptığında ona bunu açıkça söyleriz.	()	()	()	()
60.Problemimizi çözmek için ailecek çeşitli yollar bulmaya çalışırız.	()	()	()	()

Değerlendirme:

Aynen katılıyorum : bir (1) puan
 Büyük ölçüde katılıyorum : iki (2) puan
 Biraz katılıyorum : üç (3) puan
 Hiç katılmıyorum : dört (4) puan

Problem çözme	2-	12-	24-	38-	50-	60-							.../6=
İletişim	3-	14*-	18-	22*-	29-	35*-	43-	52*-	59-				.../9=
Roller	4*-	8*-	10-	15*-	23-	30-	34*-	40-	45*-	53*-	58*-		.../11=
Duygusal tepki verebilme	9*-	19*-	28*-	39*-	49-	57-							.../6=
Gereken ilgiyi gösterme	5*-	13*-	25-	33*-	37*-	42*-	54*-						.../7=
Davranış kontrolü	7*-	17-	20-	27*-	32-	44*-	47*-	48*-	55-				.../9=
Genel işlevler	1*-	6-	11*-	16-	21*-	26-	31*-	36-	41*-	46-	51*-	56-	.../12=

Yıldız (*) işaretli sorular ters olup puanlaması ters yani dört, üç, iki, bir ,(4,3,2,1) şeklinde olmaktadır.

Aile değerlendirme ölçeğini el kitabı , Ankara 1990 öz güzel iş matbaası, doç dr. Işıl Bulut

EK 3: Etik Kurul İzin Belgesi

Evrak Tarih ve Sayısı: 13.04.2022-47995

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürlüğü

Sayı : E-88083623-020-47995
Konu : Etik Onayı Hk.

13.04.2022

Sayın Abdüssamed KAYIRAN

Tez çalışmanızda kullanmak üzere yapmayı talep ettiğiniz anketiniz İstanbul Aydın Üniversitesi Etik Komisyonu'nun 07.04.2022 tarihli ve 2022/06 sayılı kararıyla uygun bulunmuştur. Bilgilerinize rica ederim.

Dr. Öğr. Üyesi Alper FİDAN
Müdür Yardımcısı

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu : BSN43668A2 Pin Kodu : 23122

Belge Takip Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/istanbul-aydin-universitesi-ebys/>

Adres : Beşyol Mah. İnönü Cad. No:38 Sefaköy , 34295 Kağıthane/İSTANBUL

Teléfono : 444 1 428

Web : <http://www.aydin.edu.tr/>

Kep Adresi : iau.yazisleri@iau.hk03.kep.tr

Bilgi için : Hicran DEMİR
Unvanı : Yan İşleri Uzmanı

ÖZGEÇMİŞ

Ad-Soyad : Abdüssamed KAYIRAN

ÖĞRENİM DURUMU:

- **Lisans :** Mezuniyet Yılı, Üniversite, Fakülte, Bölüm
- **Yüksek Lisans :** Mezuniyet Yılı, Üniversite, Anabilim Dalı, Program

MESLEKİ DENEYİM VE ÖDÜLLER:

TEZDEN TÜRETİLEN YAYINLAR, SUNUMLAR VE PATENTLER:

- Ganapuram S., Hamidov A., Demirel, M. C., Bozkurt E., Kındap U., Newton A., 2007. Erasmus Mundus Scholar's Perspective On Water And Coastal Management Education In Europe. International Congress - River Basin Management, March 22-24, 2007 Antalya, Turkey. (Sunum örneği)